

הישיבה הארבע-מאות-ארבעים-וארבע של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ט' באייר התשמ"א (13 במאי 1981)

ירושלים, הכנסת 11:04

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

- היח"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
הנני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. תחילה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- מוכר הכנסת נ. לורך :
ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחה על שולחן הכנסת :
הצעת ועדת הכנסת ליטול חסינות מחבר-הכנסת שר-הדתות אהרן אבו-הצירא.

ב. שאילתות ותשובות

- היח"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הראשון בסדר-היום : שאילתות ותשובות.
אני מזמינה את שר הפנים לעלות על הדוכן ולהשיב על שאילתות.
- סך כל האסירים הפליליים בני עדות המזרח הוא 2,149, מהם 843 אינם ילידי הארץ. הנתונים הנ"ל נכונים ל"ב בניסן התשמ"א (16.4.81).
- 2-3. לשירות בתי-הסוהר אין ריכוז נתונים על-פי הקטגוריות שצויינו בשאלות.

7265. הקמת מועצה מקומית בכפר זלפה

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הפנים ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980) :

בעקבות תשובתך על שאילתה מס' 2372 בנושא הקמת מועצה מקומית בכפר זלפה מיום 16 בינואר 1979, נודע לי העובדות הבאות : תושבי שתי השכונות סוויסה ועק-אדה, המונים 250 נפש, דוחים את הנסיון לצרף אותם לכפר זלפה ורואים את עצמם חלק מהכפר אום-אל-פאחם. השכונה אל מורתפעה היא חלק מן הכפר.

לאור המצב החדש, הנני שואל :

אילו צעדים עומד לנקוט משרד הפנים כדי לאפשר לתושבי הכפר זלפה הקמת מועצה מקומית ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הטיפול בהקמת המועצה המקומית בזלפה משתהה בגלל אי-הבהירות בעניין הבעלות על הקרקעות באזור הכפר. מתקיימים בעניין זה מגעים בין מינהל מקרקעי ישראל לבין תושבי זלפה, אך טרם נתקבלה עמדה סופית.

ב. השכונה מורתפעה אכן גובלת עם זלפה ומהווה כמעט יחידה אחת עמה. השכונה עקאדה מרוחקת כ-800 מטר מזלפה וסוויסה מרוחקת כ-1,400 מטר מזלפה וכ-4 ק"מ מאום-אל-פאחם. דרכי הגישה לשכונות אלה מזלפה נוחות יותר מאשר מאום-אל-פאחם ותושבי השכונות הללו מקבלים שירותי מים וחינוך מזלפה. כיום שלוש השכונות כלולות בתחום השיפוט של אום-אל-פאחם.

ג. הכפר זלפה מונה כיום כ-1,700 נפש וספק אם יוכל לשאת בנטל הכספי והניהולי של קיום מועצה מקומית. גם אם תצורפנה אליו, כפי שמוצע, שלוש השכונות המונות יחד כ-400 נפש, תהיה המועצה המקומית, אם תוקם, מופקדת על מספר תושבים קטן.

7124. אחוז בני עדות המזרח ותלמידי

מסגרות דתיות בבתי-הסוהר

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר הפנים ביום י"ט בכסלו התשמ"א (28 בנובמבר 1980) :

אודה לך אם תשיב לי :

1. מה הוא אחוז בני עדות המזרח בין העבריינים השפוטים בכל המסגרות של בתי-הסוהר השונים, לרבות המסגרות המטפלות בנוער עבריון ?

2. מבין אלו, מזה הוא אחוז העבריינים שנשר מבית-הספר או ממסגרת לימודים כלשהי ?

3. מה הוא אחוז תלמידיהן ובוגריהן של מסגרות לימוד והשכלה של החינוך הממלכתי-דת, לרבות ישיבות, הנמצאים בין העבריינים השפוטים בכל המסגרות של בתי-הסוהר השונים, לרבות המסגרות המטפלות בנוער עבריון.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

שר הפנים ישיב על שאילתה מס' 7124 של חברת-הכנסת גאולה כהן.

חברת-הכנסת גאולה כהן איננה באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

אסתר הרליץ (המערך) :

אני מבקשת לקרוא את התשובה.

היח"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

בבקשה.

שר-הפנים י. בורג :

1. בבתי-הסוהר שבאחריות שירות בתי-הסוהר כל"ר אים (לרבות עצירים) כ-3,000 אסירים פליליים ישראלים. מספר זה כולל יוצאי עדות אשכנז ועדות המזרח, פליליים ערבים, נוצרים ואחרים.

2. מה נעשה על-ידי העיריה ליישום דיון-חשבון מבקר עיריית הרצליה?

תשובת שר-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מבקר הרשויות המקומיות במשרד הפנים עוקב אחרי תיקון הליקויים המועלים בדוחות המבקרים העירוניים.

2. א. הוועדה לענייני ביקורת בעיריית הרצליה קיימה 6 ישיבות שבהן דנה בדוח מספר 5 של מבקר העיריה. הוועדה הגישה את סיכומיה והצעותיה לראש העיריה ולמועצת העיריה, אשר קיימו דיון מיוחד על כך.

ב. התיקיה באגף מהנדס העיר אורגנה מחדש. חלק מן התיקים שהיו חסרים נמצאו.

ג. הפיקוח על בעלי הדוכנים יהודק. ראש עיריית הרצליה מסר שלבועים החריגות של בעלי הדוכנים יינתן כנראה פתרון כולל עם בניית המרכז המסחרי החדש. המכרוז לבנייה כבר הוצא ובין תנאי החווה עם הקבלנים ייכלל גם פינוי השוק ופיצוי בעלי העסקים והדוכנים על-ידי הקבלן.

7924. ידיעה בעתון בעניין פסח בלקין

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום ג' באדר ב' התשמ"א (9 במארס 1981):

בעתון המקומי של רמת-השרון צוטט בשמך: "השר יוסף בורג: פסח בלקין חף מפשע." בגוף אותה ידיעה נאמר: "בשידור גלי צה"ל ביום 4 בינואר 1981 בשעה 8:20 התבקש השר בורג להתייחס לגילוי החדש." תוך כדי השמעת גירסתו הסתמך הד"ר בורג על תקדים ואמר: "אני יכול להביא את דוגמת פסח בלקין, שנגדו התנהלה חקירה לפני הבחירות האחרונות. הוא הפסיד בבחירות ולאחר מכן התברר שהוא חף מפשע."

בהקשר זה, רצוני לשאול:

1. האם הדברים שצוטטו מפיד באותה ידיעה נכר? נים?
2. האם הגעת למסקנה שפסח בלקין חף מפשע?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נכון שזיכרתי על כך שקל מאוד לפני הבחירות להגיד זים ולהאשים ואחר כך מתברר שהיו אלה האשמות-שווא. הדבר הזה מחייב, לדעתי, דיסקרטיות ומניעת הדלפות.

7938. חלוקת התקציב במועצת-המשנה בקריית-חיים

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאלה את שר הפנים ביום ג' באדר ב' התשמ"א (9 במארס 1981):

בעתון "הד הקריות" מיום 20 בפברואר 1981 מתפרסם מים נתונים מפחידים ביותר, אשר על-סיהם אנו למדים שרבע מתקציב מועצת-המשנה בקריית-חיים לשנת 1981/82 יהיה מיועד להוצאות רכב וטלפון לפקידים נדרשים. התקציב עצמו עומד על 220,000 שקלים, ורק 10,000 שקלים בו מיועדים להקצבות למוסדות.

הקצבת רבע מן התקציב (50,000 שקלים) להוצאות רכב וטלפון לפקידים נדרשים נראית לי תמוהה ביותר.

ד. משרד הפנים עדיין שוקל הקמת מועצה מקומית לזלפה ולשכונות מזרח-מזרח, עקאה וסוויסה, זאת מתוך תקווה כי בעיות הבעלות על הקרקעות היפתרנה בקרוב.

7746. תוצאות חקירת המשטרה בעניין רצח מחמד שחאדה

חברת-הכנסת ז. עמשי שאלה את שר הפנים ביום א' באדר א' התשמ"א (5 בפברואר 1981):

בתאריך 23 בפברואר 1980, בתיגרה שבין משפחת שחאדה לבין משפחת דניאל, נהרג מחמד שחאדה. שני בניו של ההרוג. שהשתתפו בתיגרה, טענו שראו מי היכה את אביהם ובאילו כלים השתמשו כשחבטו בו. בני המשפחה חילקו כרוז שבו הם מאשימים את המשטרה בניסיון לטשטש את זהות האשם ובאיי-קבלת עדויות משפחת ההרוג.

אבקש מכבוד השר להשיב:

1. מדוע עדות בני משפחת ההרוג לא נתקבלה על-ידי המשטרה למרות שהיו בתיגרה?
2. אם התיגרה היתה בין משפחת שחאדה והרוג למשפחת דניאל המואשם — מי הוא האשם, אם כן?
3. האם אוכל לקבל לידי את מהלך חקירת המשטרה ופרטיה?

4. האם יבדוק השר בקפידה את הטענות על קשרים של המשטרה עם המשפחה המואשמת בהריגה?
5. מה עומד המשרד לעשות כדי לגלות את כל האמת? האם מוכן כבוד השר להורות על עריכת חקירה נוספת?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. במסגרת החקירה בעניין נשוא שאילתה זו נרשמו על-ידי המשטרה עדויות רבות, לרבות מצד משפחת ההרוג. עם גמר החקירה הועמד החשוד בגרימת המוות לדין בבית-המשפט המחוזי בנצרת, נדון והורשע.
3. בהתאם להוראות החוק ולנהלי העבודה שנקבעו במשטרה על-פי החוק, זכות עיון בחומר חקירה נתונה לצדדים בלבד.

4—5. הנאשם בהריגה הוא בנו של איש משטרה לשעבר, אך עניין זה לא השפיע כלל על מהלך חקירת המשטרה. ואכן כאמור התיקים משפט בבית-המשפט, אחרי חקירה יסודית ומקיפה של המשטרה, ואין מקום לחקירה נוספת בעניין זה.

7851. ממצאי מבקר עיריית הרצליה

חברת-הכנסת י. תמיר שאלה את שר הפנים ביום י"ט באדר א' התשמ"א (23 בפברואר 1981):

מבקר עיריית הרצליה התריע בדיון-חשבון האחרון על חריגות בנייה, על חוסר פיקוח עירוני על בעלי חנויות, על ליקויים בנייהו התיקיה באגף מהנדס העיר שלא תוקנו מאז הדיון-החשבון הקודם ועל אי-מתן מסמכים למבקר על-ידי מזכיר העיריה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. כיצד מבטיח משרדך את יישומם של דוחות המבקרים העירוניים?

שאלותי לכבוד השר :

1. האם הנאמר לעיל נכון ?
2. האם יפעל כבודו לשינוי בחלוקת התקציב ?

שרי-הפנים י. בורג :

הנתונים שפורסמו בעתון "הד הקריית" מיום 10.2.81 נלקחו מהצעת התקציב שהגישה מועצת-המשנה רובע קריית-חיים לעיריית חיפה. הצעת התקציב טרם אושרה והיא נמצאת בשלבי דיונים במוסדות עיריית חיפה.

לעצם הנתונים שפורסמו בעתון "הד הקריית" : ההר צאות בפועל בשנת 1980/81 בסעיף רכב וטלפון לפקידים נדרשים הסתכמו ב-32,000 שקל. לפי הנחיות משרד הפנים להכנת התקציב הרגיל לשנת 1981 יש לקחת בחשבון הת-ייקרות בשעור 80%. לפי אומדן ההוצאה, גובה הסכום בסעיף זה יהיה 55,000 שקל.

התקציב הטיפעולי הרגיל הכולל של מועצה מקומית רובע קריית-חיים בשנת 1981/82 יגיע לכ-912,000 שקל. לפיכך סעיף החזקת רכב וטלפון אינו מהווה רבע מהתק-ציב כפי שצויין בעתון, אלא 6% בלבד.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

רב שילנסקי (הליכוד) :

מה בדעת שר הפנים לעשות אם עיריית חיפה לא תתן את הדבר ?

שרי-הפנים י. בורג :

אני מקווה שהדבר יתוקן, כך שלא יהיה צורך לענות על שאלה נוספת.

8037. זיהום אזורי בבתים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

נפגשתי בבתים עם עשרות תושבים (רובם ככולם זוגות צעירים) בסביבת מפעלי התעשייה של בתיים (רחוב רבינוביץ והרחובות הסמוכים לו). תושבי המקום הגישו עצומה החתומה עליי 600 איש. תלונתם נוגעת בזיהום אוויר וריחות חריפים. המטרים יורדים לחייהם זה זמן רב. המפעלים באים מאזור התעשייה — הארובות של מפעלי "צילון" ו"ארגון", של בית-החרושת "פאקא" לשמרים, ושל מכסות ומפעלים אחרים, הפולטות כמויות גדולות של חומרים רעילים. היות שהארובות נמוכות מאוד, מביאה הרוח את הפליטה הרעילה, המזהמת והמט-רידה, ישר לחלונות הבתים הסמוכים ולבית-הספר במקום.

התושבים סיפרו סיפורים מוזעזעים על מידת הסבל שבו הם נתונים. לעתים אין פותחים חלונות במשך חודשים. הילדים סובלים במיוחד מהפרעות בריאותיות. זוהמת הפיח והשמן והסרחון יורדים לחיי התושבים. לפי עדות אחד הרופאים עדיף שהתושבים יעזבו את האזור.

אוכלוסיה זו באה לגור במקום לאחר שהעירייה התיירה לקבלנים לבנות בשטח מבנים הגובלים ממש באזור התע-שיה. פניות התושבים לרשות המקומית נתקלו באדישות מוחלטת.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם העובדות הללו ידועות למשרדך ?
2. אם כן, מה עושה המשרד לגונן על האוכלוסיה באזור מפני הפגיעה של העשן, הפיח, הגזים והריחות ?
3. האם לא ניתן להגביה את ארובות המפעלים לגובה שימנע ריכוז זיהום בגובה בתי המגורים ?
4. האם המפעלים המזהמים נקטו את כל האמצעים הטכנולוגיים העומדים לרשותם כדי לצמצם ולמנוע את הזיהומים והמפגעים ?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נכון שבקרבת אזור התעשייה של העיר בתיים נבנו בתי מגורים. כתוצאה מכך נוצרו בעיות סביבתיות.
2. משרד הפנים מקיים פיקוח ובדיקות במפעלים שבאזור-התעשייה בבתים באמצעות השירות לשמירת איכות הסביבה ואיגוד הערים של אזור דן לאיכות הסביבה. כתוצאה מקיום הפיקוח הוגשו לכמה מן המפעלים דרי-שות להתקנת המתקנים הדרושים למניעת מפגעים סביב-תיים.

3. לדעת מומחי משרד הפנים הגבתה הארובות אינה מהווה פתרון הולם לבעיות זיהום האוויר במקום. הפתרון המתאים באזור זה הוא שימוש באמצעים טכנו-לוגיים לטיהור הגזים לפני פליטתם ופיקוח באוויר.

4. הדרישות להכנסת האמצעים הטכנולוגיים נקבעות על-ידי מומחי איגוד הערים לאיכות הסביבה ומועברות למפעלים באמצעות הרשות המקומית אשר לה סמכויות הפיקוח על אופן ביצוע ההוראות. על-פי המידע שבידי משרד הפנים חלק מן הדרישות בוצעו והותקנו האמצעים הטכנולוגיים לטיהור. עם זאת הבעיה טרם נפתרה וייעשה לדרישת אמצעים נוספים למניעת המטרדים.

8039. גביית אגרה עבור מדי-מים בחיפה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

חיפה על שלוחותיה ושכונותיה היא המקום היחידי בארץ שבו נגבית עריין אגרה עבור שעוני-מים, פעולה הנוגדת את החלטות שרי הפנים והחקלאות משנה 1965. זה 15 שנה נאבק הממונה על מחירי המים בניצבות המים שאגרה זו לא תיגבה, אך עיריית חיפה מתעלמת מן החוק ומן הפניות גם יחד.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי :

1. האם המידע המובא בשאלתה דלעיל נכון ?
2. מה ייעשה כדי שתופעה זו תיפסק ?

שרי-הפנים י. בורג :

בעיריית קריית-מוצקין, קריית-ים, קריית-ביאליק וקריית-אתא אין גובים כל אגרה עבור מדי-מים. לעומת זאת עיריית חיפה ושלוחותה בקריית-חיים גובה מן התושבים אגרה על החזקת מדי-מים. הגבייה נעשית על-פי חוק עזר לחיפה בדבר אספקת מים. מועצת עיריית חיפה עומדת לדון בישיבתה הקרובה, כפי ששמעתי, בתיקון חוק העיר הנ"ל עם כל המשתמע מכך, על-מנת שתבוטל אגרת מדי-המים.

שר-הפנים י. בורג :

1, 2, 4 ו-5. החל בחודש אפריל 1981 אין האסיר נמצא בהפרדה אלא בתנאים הפשיים ומועסק כגון בגינת בית-המעצר.

3. לא נמצאו ראיות המצביעות על חפתו של סלומון אבו.

גברתי היושבת-ראש, אני מפסיק את קריאת התשובה. ואני רוצה לומר: לפי התקנון אני חייב לתת את התשובה מן הכתב. אבל אני מבקש סליחה על שלא שמתי לב לעובדה, שכאן נשאלה שאילתה על הסטאטוס המשפטי של אדם. אני ביקשתי מן הכנסת — עוד בתקופה שהייתי סגן יושב-ראש הכנסת בשנים 1950—1951 — שלא יישאלו שאלות הנוגעות לסטאטוס משפטי של אדם. אני מצטער שנכשלת ולא שמתי לב. אבל נדמה לי שקודם-כול הנשיאות היתה צריכה לשים לב לשאלה זו.

אני מבקש לשחרר אותי מקריאת התשובה. אני אקבל כל החלטה של הנשיאות.

דב שילנסקי (הליכוד) :

האם אני יכול לומר משהו ?

היחיד ש. ארבל-אלמזולנו :

רגע, בבקשה. אדוני השר, השאילתות אינן טעונות אישור הנשיאות, זה עניינו של היושב-ראש הפועל על-פי התקנון והקריטריונים הקבועים בו. אם כבוד השר מוצא לנכון שלא להשיב על שאילתה, אני אבקש שתעביר את התשובה לחבר-הכנסת שילנסקי.

שר-הפנים י. בורג :

אבל נשאלת השאלה האם מן הדין לשאול שאלות כגון אלה שבשאלתה — — —

חיים קירטו (הליכוד) :

לפי מיטב הבנתי אין זה תלוי בשר אלא ביושב-ראש הכנסת.

שר-הפנים י. בורג :

אני מקבל את הניסוח של השאילתות כניסוח מבוקר, מפוכח ומצונזר על-ידי יושב-ראש הכנסת. רק השבוע כתבתי לו שחברת כנסת מסויימת שאלה שאילתה על אדם אחד שהיא גותנת לו את התואר "חשוד", דבר שאין הצדקה לעשותו.

דב שילנסקי (הליכוד) :

אולי אפשר לפנות לשר ?

היחיד ש. ארבל-אלמזולנו :

תקבל את הדברים בכתב.

דב שילנסקי (הליכוד) :

אדוני השר, אני מסכים באופן עקרוני לגישתו, שהיא מאוד הומאנית, לדעתי, ויש דברים שהם בתחום הפרט במלוא מובן המלה ואין להעלות אותם מעל דוכן הכנסת. אבל הבעיה של האסיר הזה חרגה מומן מתחום הפרט והיא נחלת הכלל. העתונים מלאים כתבות בקשר לכך. כך שאני חושב שהמשך התשובה בקשר אליו לא תהיה חריגה מתחום הפרט. ועוד, אני משוכנע שהאסיר עצמו לא היה מתנגד לכך, היות שהוא מעלה את בעייתו מרצונו הטוב בציבור.

8040. פריצות וגניבות ביפו העתיקה

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במאראס 1981) :

לאחרונה מתרבות תלונות של תיירים, מבקרים ובעלי עסקים ביפו העתיקה, על גל חמור של פריצות וגניבות המביא לצימצום משמעותי ביותר במספר המבקרים באחד מאתרי התיירות היפים ביותר בארץ.

בקשר לידיעות אלה אבקש את תשובת השר :

1. האם חלה לאחרונה עלייה במספר הפריצות וההתנכלויות ביפו העתיקה ?
2. אם כן, ממתי חלה עלייה זו ?
3. האם מודעת המשטרה לכך ?
4. אם כן, אילו אמצעים נקטה ?
5. אם לא, מה בדעת השר לעשות, הן כשר הפנים והן כאחראי על משטרת ישראל, כדי להחזיר ליפו העתיקה את שמה הטוב כמרכז תיירות בטוח ושקט ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין עלייה בממדי הפשיעה באזור יפו העתיקה, הנחשב מבחינה משטרתית לאזור שקט יחסית. עם זאת, לאור מקרי ההתנכלות לתיירים שהיו במקום בעבר מקויימת באזור פעילות משטרתית אינטנסיבית, גלויה וסמויה.

8042. האסיר סלומון אבו

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במאראס 1981) :

בעתונות דווח כי סלומון אבו, השופט למאסר עולם, הגיש בקשה לנשיא בית-המשפט העליון באמצעות פרק-ליטי, עו"ד זלמן ונחמה סגל, לקיום משפט חוזר.

רצוני לשאול את כבוד השר את השאלות הבאות :

1. האם סלומון אבו יושב בהפרדה (אגף האיקסים) בבית-המעצר המרכזי שבכלא רמלה ?
2. כמה זמן יושב מר אבו בהפרדה ?
3. האם ידוע לכבוד השר שמחלקת החקירות במטה הארצי בעצה במסמך, שמתעורר ספק באשמתו של אבו לאור העובדה כי לא הובאו לידיעת בית-המשפט ראיות המצביעות לכאורה על חפתו של אבו ?
4. אם כן, האם יש הצדקה להמשיך ולהחזיק את אבו בתנאי הפרדה ?
5. האם בנסיבות העניין לא יהא זה מוצדק להקל על אבו עד שתיתכן החלטה סופית בעניינו ?
6. האם ידוע לכבוד השר שבמשך 11 שנים טוען אבו שהינו חף מפשע ?
7. האם אין כבוד השר סבור שבריחתו מן הכלא היתה בבחינת זעקה לאחר שזעקתו וצעקתו כי הינו חף מפשע לא זכו לתגובה ?
8. האם נציבות שירות בתי-הסוהר סבורה, כי לאור הראייה החדשה שנתגלתה, יש חשש שאבו ניקוט אמצעים בלתי-חוקיים ולא ימתן עד מתן החלטה בעניינו ?
9. האם ידוע לכבוד השר שהתנהגותו של אבו בבית המעצר מופתית ואין לממונים כל טענות ומענות כלפיו ?

ש-ר"הפנים י. בורג :

אני בשלי משתי סיבות : אחת — מתוך הניסוח של שתי שאלות. יש בהן פטיציו פרינציפי שלא צריך להיות ; השנייה — אני אסתמך על פירוש רש"י בתקנון. אני רוצה לתת שתי דוגמאות המצדיקות את הפסקת הקריאה של התשובה, כי לא שמתי לב שלא טוב לעשות זאת : "האם ידוע לכבוד השר שמחלתת הקקיות במטה הארצי קבעה במסמך...". אם העניין בבירור — אני צריך לענות על כך מעל הבמה. שאלה נוספת בשאלתה : "האם ידוע לכבוד השר שהתנהגותו של אבן בבית-המעצר מופתית ואין למנוגים כל טענות ומענות כלפיו ?" — במת הכנסת לא נוצרה לתת ציונים, לומר שהאסיר הוא מופת.

עכשיו אני רוצה לתמוך את יתדותי במה שכתוב בעמוד 26, בהערה 11 : "חבר הכנסת המגיש שאילתה המוסבת על ענייני האישיים של אדם מסויים (להבדיל מעניין הקשור במילוי תפקיד ציבורי), יימנע מלהזכיר בשאלתה את שמו של אותו אדם או פרטים אחרים המ אפשריים את זיהויו, וימסור לשר הנשאל את הפרטים הדרושים בנפרד". זו החלטת ועדת הכנסת מיום י"ג באדר התשכ"ד — 26 בפברואר 1964.

אם כן, לא טעיתי כשהרגשתי והדגשתי שיש החלטה כזאת. ואני מקבל את החלטת היושבת-ראש שאמסור להבר-הכנסת שילנסקי את התשובה המדוייקת. אבל צר לי שבחמישים אחוז הוכשתי ובארבעים אחוז — — — בכל אופן, אני מבקש שהנשיאות תשים לב לסעיף הזה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אני מבקשת שיפנו את תשומת-לב יושב-ראש הכנסת, כי זה בסמכותו המלאה ולא של הנשיאות.

ש-ר"הפנים י. בורג :

תזקה עליו שהוא קורא את הפרוטוקול של הישיבה הזאת והדבר יבוא על תיקונו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

נפנה את תשומת לבו.

8044. גיוס ערבים למשטרת ישראל

חבר-הכנסת ז. עמשי שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

בשנה האחרונה היו קיצוצים בתקנים למשטרה הר גילה. מאידך גיסא נתקבלו לחיל עשרות שוטרים במקומות שונים בארץ. אולם צעירים לא יהודים, לרבות דרוזים, שהגישו מועמדות, לא גוייסו. קיבלתי על כך פניות רבות, במיוחד מן העיר נצרת.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם נכונות הידיעות הנ"ל ?
2. אם כן, מדוע לא גוייסו ערבים ודרוזים ?
3. מה מספר השוטרים שגוייסו במשך השנה ומה מספר הערבים ביניהם ?
4. מה בדעת משרד הפנים לעשות כדי לאזן את היחס בגיוס ?
5. האם השר אינו רואה אינטרס לאומי וצורך מקומי חיוני לגייס צעירים ערבים, במיוחד בישובים ערביים ?
6. אם כן, איך ומתי יינקטו צעדים לגיוס ?

ש-ר"הפנים י. בורג :

(הוקראה לבקשת חברת-הכנסת ס. לוי)

1. לא.
2. בשנת 1980 גוייסו למשטרה 1,631 איש, מהם 1,487 יהודים ו-144 בני מיעוטים.
- 3-4. אין קביעת יחס בגיוס ; קיימים קריטריונים ברורים לגיוס למשטרת ישראל, ואלה חלים על כולם. מובן מאלינו שמספר בני-המיעוטים המשרתים בישובי המיעוטים גדול יותר מאשר בישובים אחרים.
5. גיוס מתבצע בכל עת, במסגרת האפשרויות התקציביות והתקנים העומדים לרשות המשטרה.

8046. ציד דולפינים בים-סוף

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

כידוע נאסר ציד כרישים בים-סוף, אך קיים רשיון לציד דולפינים. ציד זה גורם למותם של דולפינים רבים.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם נכונה ידיעה זו ?
2. מהי דרך הפיקוח הקיימת לגבי ציד הדולפינים ?

ש-ר"הפנים י. בורג :

1. קיים איסור לציד כרישים ולציד דולפינים כאחד. הגף להגנת חיות-הבר ברשות שמורות הטבע הוציא היתר אחד בלבד לציד דולפינים בודדים. ההיתר ניתן לחברה המקימה את הדולפינאריום בתל-אביב, כאשר הכוונה בהיתר היא לתפיסת דולפינים ולא להריגתם.
2. כל ציד מלווה בפקח של רשות שמורות הטבע. לפי המידע שהתקבל מהרשות עד היום לא נהרג אף דולפין בציד שהתבצע במסגרת ההיתר הנ"ל.

8047. גביית אגרה עבור מדי-מים בחיפה

חברת-הכנסת ש. דורון שאלה את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

בתאריך 6 במארס 1981 פורסמה בעתון "הד הקריות", המופץ בחיפה ובקריות, כתבה שעולה ממנה כי מתושבי חיפה והקריות נגבית אגרה זה 16 שנה עבור אחזקת מדי-מים. על-פי הנחיות שרי הפנים והחקלאות משנת 1965 חל איסור על הרשויות המקומיות לגבות אגרה זו. חיפה על שלוחותיה ושכונותיה היא המקום היחידי בארץ שבו נגבית עדיין האגרה עבור שעוני המים. האגרה לשלושה חודשים עמדה בנובמבר על סך 42 לירות.

בתשובה לשאלות כתב "הד הקריות" אישר הממונה על מחירי המים בנציבות המים, כי אגרה זו משמשת נושא למאבק עם עיריית חיפה זה 15 שנה, אולם לטענתו תבוטל אגרה זו לחלוטין מייד כשיופיע קובץ התקנות החדש בנושאי מים.

לפיכך אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם ידיעה זו נכונה ?
2. אם כן, מה בדעת משרדך לעשות למניעת הגבייה הבלתי-חוקית של האגרה עבור מדי-מים מתושבי חיפה והקריות ?

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי :
מה יעשה בנדון ?

שר-הפנים י. בורג :
נא ראה תשובתי לשאלתה מספר 8039.

8055. מתן רשיונות בנייה בקריית-ביאליק

חבר-הכנסת י. רוב שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

גמסר לי שהוועדה לבניין ערים בקריית-ביאליק פועלת בעניין מתן רשיונות לשינויים ותוספות לבנייה בשכונות בקריית-ביאליק, ובמיוחד בשכונות הדרום, ללא קריטריונים כלליים.

לפיכך אבקש מכבוד השר להשיב :

1. האם ידוע לשר על העדר קריטריונים במתן רשיונות בוועדה לבניין ערים בקריית-ביאליק ?
2. מה יעשה משרד הפנים לשפר את ההחלטות של הוועדה לבניין ערים כדי שיעודדו שיפור הדיור והמבנים לטובת האזרחים הגרים במקום ?

שר-הפנים י. בורג :

הוועדה המקומית המשותפת לקריות פועלת לפי :

- א. חוק התיכנון והבנייה, התשכ"ה—1965, והקריטריונים גים לאישור תוספות בנייה נקבעים בהתאם לחוק זה.
- ב. על-פי הוראות תכנית-המיתאר המאושרת לשטח הקריות והתכניות המפורטות שבתוקף החלות על השטח. כל אורח הרואה עצמו נפגע על-ידי החלטת הוועדה המקומית, רשאי לערער על החלטה זו בפני הוועדה המחוזית לתיכנון ולבנייה במחוז חיפה.

8057. גביית אגרה בעד מדיימים בחיפה

חבר-הכנסת י. רוב שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

בעתון "הד הקריות" התפרסמה כתבה על גביית אגרה על אחזקת מדיימים האסורה על-פי הנחיות שרי החקלאות והפנים מאז שנת 1965. לפי הידיעה נעשתה הגבייה בקריית-אתא ובקריית-חיים, וזאת למרות הנחיות שר הפנים ושר החקלאות ונציבות המים נגד גביית אגרה זו.

1. האם ידוע למשרד הפנים אם אכן בוצעה גביית אגרה על אחזקת מדיימים ברשויות המקומיות בקריות שבמפרץ חיפה ?
2. אם התשובה חיובית, מה עומד לעשות שר הפנים כדי להפסיק את גביית האגרה הנ"ל ?
3. האם יפעל משרד הפנים לפיצוי האזרחים שנגבתה מהם אגרה לא חוקית זו במשך 16 שנים ?

שר-הפנים י. בורג :

נא ראה תשובתי לשאלתה מס' 8039 של חבר-הכנסת דב שילנסקי.

היו"ר ש. ארבלילאמולזונו :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת רוב.

יוסף רוב (הליכוד) :

יש בשאלתה שאלה נוספת ביחס לפיצוי לאנשים

3. האם יוחזרו לחושבי חיפה והקריות כספי האגרה שנגבו מהם בניגוד לחוק ?

שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נא ראי תשובתי לשאלתה מספר 8039 של חבר-הכנסת דב שילנסקי.

8049. נוכחות המשטרה ופעולותיה ככנס "בת-דור"

חבר-הכנסת ו. האג' היא שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

בשבת, ה'6 בדצמבר 1980, בשעה 11:00, התקיים באולם "בת-דור" בתל-אביב כנס מתאה נגד איסור קיום הכנס הערבי בצרת. במשך שעה ארוכה לפני תחילת הכנס ובמהלכו הורגשה נוכחות משטרתית כבדה בכל הסביבה, בפרט באולם ובאגפי הכניסה אליו.

אבקש לשאול :

1. מי נתן את ההוראה לתת לכנס ליווי כבד כזה ?
2. על סמך איהו שיקולים ניתנו הוראות אלה ?
3. איהו אחוז מן המקומות באולם נתפס על-ידי שוטרים במדים ובלעדיהם ?
4. האם היה כוח בסדר גודל כזה מלווה כנס שהיה מאורגן על-ידי גורמים פוליטיים אחרים ?
5. מדוע לא פונו מרביתו של הכוח המשטירי לאחר תחילת הכנס ?
6. האם בדיעבד סבור השר כי היה צורך בהפעלת כוח בסדר גודל כזה, על חילול השבת הכרוך בכך ?

שר-הפנים י. בורג :

1, 2, 4 ו-6. ההוראה להציב כוחות משטרה בקרבת מקום הקיום של כנס "בת-דור" ניתנה על-ידי פיקוד משטרת תל-אביב.

השיקולים בקשר לסדר גודל הכוחות הוכתבו על סמך ידיעות שהיו בידי המשטרה, שלפיהן היה חשש להפרות סדר תמורות.

3. בתוך האולם הוצבו כ-5 שוטרים בלבד.
5. ההחלטה בדבר פיזור הכוח נתונה לשיקול הכל-עדי של המפקד במקום.

8053. גביית אגרה בעד מדיימים בחיפה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ' באדר ב' התשמ"א (26 במארס 1981) :

בבטאון "הד הקריות" מופיעה ידיעה שלפיה נגבית מתושבי קריית-חיים זה 16 שנה אגרה לא חוקית בעד אחזקת מדיימים (הכתבה צורפה).

על-פי הכתבה, שותכנה אושר על-ידי גורם נוסף, הוצאו בשנת 1965 הנחיות מטעם שרי הפנים והחקלאות האוסרות לגבות את האגרה הנ"ל.

במכתב המפקח על מחירי המים מיום 19 במאי 1978 אל מנהל מחלקת המסים והמים בעיריית קריית-אתא, חזר הוא על הנחיה זו ; למרות זאת הגבייה הלא-חוקית נמשכת.

חוברת כ"ו, ישיבה תמ"ד
— שאילחות ותשובות —

שרי-הפנים י. בורג :
נא ראי תשובתי לשאילתה מס' 8039 של חברת-הכנסת
דב שילנסקי.

8110. **שעון קיץ 1981**

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"א בניסן
התשמ"א (15 באפריל 1981) :

21 מדינות אירופה החליטו להכריז על שעון קיץ החל
ביום א', ה'5 באפריל 1981. השעון יוזז קדימה בשעה אחת.
סידור זה יתפוס מדי שנה עד שנת 2000.

יואיל השר להשיב לי :

מתי יוכרז בארץ על מעבר לשעון קיץ וזאת במגמה
לחסוך באנרגיה ולעודד את הייצור בארץ ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אבקש מן השר להשיב על שאילתה מס' 8110 של חברת
הכנסת י. תמיר. חברת-הכנסת תמיר איננו באולם, התשובה
תועבר לפרוטוקול.

אסתר הרליץ (המערך) :

אני מבקשת מן השר לקרוא את התשובה.

שרי-הפנים י. בורג :

השאלה של הנהגת שעון קיץ נתונה במחלוקת ציי-
בורית והדברים ידועים. מול אותן מדינות אירופה שהכריזו
על שעון קיץ אפשר להעמיד את מדינת שווייץ, שהיא
היחידה שערכה בשנת 1979 משאל-עם על הנהגת שעון
קיץ, והתוצאות לא תמכו בהנהגת שעון קיץ שם. אני
רוצה להוסיף שהפארלאמנט החליט השנה להנהיג את
השעון בגלל האיחוד של תכניות הרכבת כדי שלא יהיה
בילבול במערכת הרכבות, שכן שווייץ היא ארץ טראנוזיט :
בבאזל יש שלוש תחנות — הגרמנית, הצרפתית והשוויי-
צית, ובזינבה יש שתי תחנות — צרפתית ושווייצית.

גד יעקבי (המערך) :

האם אתה מסכים שגם בישראל יהיה משאל-עם בעניין
זה ?

שרי-הפנים י. בורג :

אחיה מוכן להתייחס לזה, אם אחיה שר, כאשר תהיה
רכבת טראנוזיט דרך ארץ-ישראל מטורקיה, מסוריה, מצ-
רים וכו'.

גד יעקבי (המערך) :

אני מתכוון למשאל-עם בעניין הנהגת שעון קיץ.

שרי-הפנים י. בורג :

זאת ועוד : ההשוואה בין מדינת ישראל לבין ארצות
באירופה, כמו למשל גרמניה, הולאנד וארצות סקנדינביה,
אינה השוואה עניינית. הארצות הללו נמצאות בקו רוחב
צפוני הרבה יותר מאשר קו הרוחב שבו נמצאת מדינת
ישראל. כתוצאה מכך בעונת הקיץ היום נמשך יותר
שעות שם מאשר בישראל. כך, למשל, בגרמניה או
בשווייץ השמש שוקעת בשעה עשר בלילה בתחילת
חודש יולי, ואף מאוחר יותר בארצות סקנדינביה, בעוד
שבשראל השמש שוקעת בעונת הקיץ בשעה שבע בערב
בערך.

בישיבת הממשלה שהתקיימה בפברואר 1957 שר-
הפנים מר ברי-יהודה ז"ל הגיש תוצאות משאל שערך משרד

אשר שילמו במשך 16 שנים את האגרה בניגוד לחוק.
האם ייתכן פיצוי לאזרחים ששילמו את האגרה ?

שרי-הפנים י. בורג :

לא לגמרי ברור אם היא נוגדת את החוק או חוק
עזר וכדומה. ואינני יכול לתאר לי שמועצה כלשהי באיזה
מקום תחליט לשלם דבר שנקבע לפני 16 שנים, אם זה
אכן המצב כפי שאתה אומר.

8087. **מצב האסירים בבתי-הסוהר בארץ**

חברת-הכנסת ש. פלאמפר-שרון שאל את שר הפנים ביום
כ"ז באדר ב' התשמ"א (2 באפריל 1981) :

תנאי המאסר בבתי-הסוהר בישראל קשים במיוחד.
הצפיפות מורגשת בכל אגפי בתי-הסוהר, לרבות באגפי
המגורים, בתצרות הטיולים, בחדרי האוכל והתרבות וב-
חדרי המלאכה. חלק ניכר מן האסירים מושבת מעבודה.

תנאי המאסר הקשים מגבירים את העצבנות והמתח
בקרב האסירים, גורמים לחיכוכים קשים בינם לבין עצמם
ומקשים את העבודה היומיומית של הסוהרים. בתנאים אלה
הופכות התכניות לטיפול באסירים במסגרת בית-הסוהר
לבלתי-מציאותיות ולבלתי-יעילות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם קיימת אפשרות באופן חד-פעמי ולא כתקדים
לשחרר אסירים, המרצים תקופות מאסר ארוכות, שנה לפני
מועד שיחרורם ?

2. האם ניתן לאפשר למבקרים, המגיעים ממרחק רב
לביקור אצל קרוביהם האסורים, ביקור של שעה ולא של
מחצית השעה כמקובל היום ?

3. מדוע נשללת מאסיר הנמצא בשיחרור אפשרות
להצביע בקלפי ככל אורח בישראל, והאם פועל השר
לשינוי סעיף זה בחוק ?

4. מדוע לא ניתנת אפשרות לאסיר לעבוד בשנה
האחרונה למאסרו עבודות-חוג כדי שיוכל לחסוך כסף
כדי לשקם את עצמו כשישוחרר ?

תשובת שרי-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נא ראה תשובתי לשאילתה מס' 7122 של חברת-
הכנסת גאולה כהן.

8089. **נביחה לא חוקית של אגרת מדי-מים**

חברת-הכנסת פ. לוי שאלה את שר הפנים ביום כ"ז באדר
ב' התשמ"א (2 באפריל 1981) :

ממידע שהגיע לידי עולה כי בניגוד לחוק ולהוראות
המפקח על מחירי המים נגבים בקריות חיפה מן החושבים
דמי אגרת מדי-מים זו עת ארוכה.

אבקש מכבוד השר להשיב :

1. האם ידיעות אלה נכונות ?

2. אם כן, מה בדעת השר לעשות כדי להפסיק גבייה
לא חוקית זו ?

3. האם יש בדעת השר להורות על פיצוי האזרחים
שמהם נגבתה במשך שנים אגרה לא חוקית ?

מים, שחל איסור לגבות אותה לפי ההנחיות של שרי החקלאות והפנים משנת 1965.

עוד ב־19 במאי 1978 כתב המפקח על מחירי המים, מהלשכה הכלכלית של נציבות המים, אל מנהל מחלקת המים בעיריית קריית־אחא כדלהלן:

"בהתאם להנחיות שרי הפנים והחקלאות לקביעת מחירי המים ברשויות המקומיות מיום 8 בפברואר 1965 אין לקבוע אגרה עבור אחזקת מודדי־מים בחוקי העזר של הרשויות המקומיות".

שאלותי לכבוד השר הן:

1. האם ידוע לכבוד השר שההוראה וההנחיה מיום 8 בפברואר 1965 אינה נשמרת בקריית־חיים?
2. האם מתכוון כבוד השר להזהיר את מועצת קריית־חיים ולתבוע ממנה את הפסקת הגבייה של האגרה על אחזקת מודדי־מים?
3. האם אין לבדוק אפשרות של פיצוי האזרחים בדרך כלשהי?

תשובת שר־הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נא ראה תשובתי לשאלתה מס' 8093 של חבר־הכנסת דב שילנסקי.

היו"ר ש. ארבל־אלמוזלינו:
אני מודה לשר הפנים.

הפנים בקשר לכדאיות ולרצון להנהיג שעון קיץ בישראל. במהלך הדיון העיר השר פנתס רוזן ז"ל: "חלק מהאיר־גונים הוא בעד וחלק נגד, אלה שהם נגד הם יותר מאשר אלה שהם בעד".

אסתר הרליין (המערך):

אבל אז לא היה משבר אנרגיה בעולם.

שר־הפנים י. בורג:

אבל היה לנו משבר של מטבע זר שבו קנינו מה שצריך היה לקנות.

שקלתי והשפעת השינוי בזמן על החסכון בדלק, על בריאותו ונוחותו של הציבור החילוני והדתי, והגעת למסקנה כי מהקדמת השעון לא תצמח תועלת ממשית לציבור. גם בשנים 1958 עד 1973 לא הנהיגו שרי הפנים דאו שינוי בזמן מתוך שיקולים דומים.

לאור האמור לעיל החלטתי שלא להנהיג השנה את השינוי בזמן.

8112. נביית אגרה בעד מדי־מים בקריות

חבר־הכנסת פ. שינמן שאל את שר הפנים ביום י"א בניסן התשמ"א (15 באפריל 1981):

בעתון "הד הקריות" התפרסמה כתבה כדלקמן:

"תושבי קריית־חיים משלמים במשך 16 שנים אגרה לא חוקית". הכתבה מתייחסת לאגרה על אחזקת מדי־

ג. חוק הבחירות לכנסת (תיקון), התשמ"א—1981 *

הצעת חברי־הכנסת י. חשאי, ח. קופמן, א. רובינשטיין וא. שריר)

הבחירות האזוריות, ואילו חברי ועדות הקלפי ימונו על־ידי המפלגות עצמן בכתבי־מינוי מאושרים על־ידי בא־כוח בוועדה האזורית.

הסוגיה השנייה נוגעת להצבעת הימאים. מסתבר שלפי החוק בנוסחו הקיים נוצר מצב שימאים לא יוכלו להצביע, כי הצבעת הימאים נערכת שמונה ימים לפני יום הבחירות. ובחוק נאמר שאם ביום ההצבעה, כלומר שמונה ימים לפני יום הבחירות, נמצאה האניה בנמל ישראלי, לא ייערכו בה בחירות; אבל אם הפליגה האניה יום לאחר מכן, והיא תימצא בלב ים, ולגביה יום ההצבעה כבר עבר, הימאים בה בכלל לא יוכלו להשתתף בבחירות.

על כן מוצע לתקן את הסעיף הזה ולקבוע בו שהב־חירות לא ייערכו רק בשני המקרים האלה: שביום ההצ־בעה לפי סעיף 99, כלומר שמונה ימים לפני יום הבח־ירות, יימצאו בכלי השיט פחות מ־14 אזרחים ישראליים בני 18 ומעלה; ומקרה שני — שביום הבחירות, כלומר יום הבחירות בכל המקומות האחרים בכל הארץ, יימצא כלי השיט בנמל ישראלי. ואז, אם האניה נמצאת בדרכה חזרה לנמל ישראלי והיא תגיע שלושה או ארבעה ימים לפני יום הבחירות לנמל הישראלי, לא ייערכו בה הב־חירות ביום ההצבעה של הימאים, כלומר שמונה ימים לפני הבחירות, אלא הם ייכללו בפנקס הבוחרים של המצ־ביעים כאן והם יצביעו ביום הבחירות כמו האזרחים האחרים.

היו"ר ש. ארבל־אלמוזלינו:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום: הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון), התשמ"א—1981, של חברי־הכנסת חשאי, קורפו, רובינשטיין ושריר. את ההצעה יביא חבר־הכנסת קורפו.

חיים קורפו (הליכוד):

גברתי היושבת־ראש, כנסת נכבדה, התיקון המוצע בחוק הבחירות לכנסת נוגע לשתי סוגיות: האחת — דרך מאנויים של יושבי־ראש וסגנים לוועדות הקלפי; השנייה — הצבעת הימאים.

באחד התיקונים האחרונים שנעשו בחוק, כדי לפשט את הליכי העבודה של הוועדות האזוריות וועדות הקלפי ביום הבחירות, הסמכנו את נציגי המפלגות בוועדות האזור־יות להוציא את המינויים ליושבי־ראש הוועדות, לסגנים ולחברי ועדות הקלפי. בבדיקה חוזרת הסתבר שאנחנו מאבדים את הויקה הממוסדת שבין הוועדות לבין ועדות הקלפי. בתיקון המוצע עכשיו אנו מציעים להחזיר את המינויים של יושבי־ראש הוועדות והסגנים לוועדות הא־זוריות, ואילו את המינוי של יתר חברי ועדות הקלפי להשאיר בידי נציגי המפלגות בוועדות.

התיקון המוצע בא לתקן את הדבר הזה. מוצע בו שיושבי־ראש ועדות קלפי וסגנים ימונו על־ידי ועדות

חוברת כ"ו, ישיבה תמ"ד

— חוק הבחירות לכנסת (תיקון); חוק הבזק; חוק הבזק (העברת עובדים) —

את ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון), התשמ"א—1981, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

התיקונים המוצעים הם על דעתה של ועדת הבחירות המרכזית, משתתפים בה בניגוד כל הסיעות, ואני מציע לבית להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ש. ארבל: אלמולונו; חברי הכנסת, לא נרשמו נואמים. אני מעמידה להצבעה

ד. חוק הבזק, התשמ"א—1981; חוק הבזק (העברת עובדים),

התשמ"א—1981 *

(קריאה ראשונה)

הבזק מצויים במסגרת של משרד ממשלתי. בשנת 1973 מונתה ועדה ממשלתית לבחון את הנושאים הטיפעוליים והאירגוניים בפני משרד התקשורת במגמה להבטחת שירותי תקשורת נאותים לציבור, וזה מתוך כתב המינוי. ועדה זו מוכרת כוועדת הרצוג, על-שם היושבראש שלה האלוף במילואים חיים הרצוג. הוועדה פעלה שנה שלמה והגיעה להמלצה חד-משמעית כדעת הרוב, שיש להפוך את שירותי התקשורת לחברה ממשלתית, אך המלצתה של הוועדה נשארה על הגייר בלבד ובינתניים ניתוספו כ-100,000 מאזרחי המדינה לתור הממתינים לטלפון. הממ"שלה הנוכחית החליטה מייד עם הקמתה לעשות למען פתרון מצוקתם של הממתינים לטלפון, בנוסף על זירוז קצב התקנת הטלפונים, כפי שכבר הוכרת, ובשנת 1978 הוטל על חברת טליועד בע"מ לסייע בתיכנון אירגונם של שירותי הבזק במדינה במתכונת חדשה. החברה בדקה שוב את המערכת הקיימת ואישרה כי אין סיכוי לשיפור השירות בקנה-מידה משמעותי מאוד לאספקת שירותים לממתינים ולפיקוח מואץ, ללא הקמת חברת תקשורת שתפעל כחברה עסקית, אם כי בבעלות ממשלתית, ותפתח את המערכת תוך ניצול יעיל של הפוטנציאל הגלום בתשתית ובכוח-האדם המימון שיבוא אליה מן המדינה.

ועדת הרצוג בשנת 1973 וחברת "טליועד" בשנת 1979 הגיעו, אפוא, למסקנה הזו: המנגנון הממשלתי אינו מתאים להפעלת מערכת כה מורכבת מבחינת ההיקף, הריסציפליניות המקצועיות וקצב הפעולות כמו זו הקשורה בשירותי בזק ולפיכך יש להתור במהירות האפשרית ליצירת מערכת חדשה, גמישה ויעילה, שתוכל להתמודד בתצלחה עם המשימות הכבדות והמורכבות שיוטלו עליה. וזאת אנו מציעים לבצע באמצעות החוקים שאנו מביאים לפניכם היום: צעד ראשון לקראת אירגונו מחדש של משק הבזק במדינה, וצעד חשוב קדימה לפתרון מצוקתם של הממתינים לטלפונים. זו בשורה חשובה טובה לקרוב ל-200,000 ממתינים לטלפונים שמצוקתם תיפתר בקצב מהיר ונמרץ כתוצאה מהקמת החברה החדשה.

שלושת הפרקים הראשונים של חוק הבזק דנים במונח פול ובבעיות הרישוי. אנו רוצים להמשיך ולקיים את זכות היחודיות בתחום הבזק בידי המדינה, אך מבקשים להסמיך את שר התקשורת להעניק לחברת התקשורת רישיון לפעול בכל תחומי הבזק ובכלל זה בתחום הקשר הבינ-לאומי. החברה היא חברה ממשלתית שכל מניותיה בידי המדינה והיא תמשיך לעסוק באופן בלעדי בציוד שבו עסק משרד התקשורת עובר לקבלת החוק בכנסת.

היו"ר ש. ארבל: אלמולונו;

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הבזק, התשמ"א—1981, וחוק הבזק (העברת עובדים), התשמ"א—1981 — שניהם בקריאה ראשונה. את החוקים יביא שר-התקשורת יורם ארדור.

שר-התקשורת י. ארדור:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לפני הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק הבזק, התשמ"א—1981. חוקים אלה באים להסדיר את האירגון מחדש של שירותי הבזק, הטלוקומוניקציה בלעז, בישראל במסגרת חברה ציבורית-ממשלתית חדשה ולקבוע את המסגרת החוקית להעברת עובדי משרד התקשורת הנוגעים לעניין לשירותה של החברה הזאת.

המונופול בתחום הבזק נתון, כידוע, בידי המדינה. הוראות החוק המתייחסות להפעלת שירותי הבזק מצויות כיום בפקודה מאנדאטורית משנת 1930, פקודת הדואר, שנוסחה מחדש בשנת 1976, ובמערכת מסועפת של תקנות שהותקנו במשך השנים על-ידי שר התקשורת מכוח הפקודה הנוכחית.

התפתחות מערכת הבזק במדינה ב-33 שנות קיום המדינה הייתה מרשימה ביותר: בשנת 1948 היו במדינה 18,400 מכשירי טלפון, היום מספרם מגיע ל-2.1 מיליון; בשנת 1948 מספר מכשירי הטלפון ל-100 תושבים היה 1.36, היום — 28. זו צמיחה נכבדה ביותר לכל הדעות והיא מרשימה אף יותר אם נביא בחשבון כי הושגה בשנים האחרונות, אפילו תוך ירידה במספר העובדים, אך לא היה די בכך: שיעור היקבוש לטלפונים עלה בהתמדה על שיעור הגידול במערכת הבזק. לשם השוואה: בשנת 1968 הוגשו 45,000 בקשות להתקנת טלפונים, בשנת 1980 — 83,000. התהווה פער משמעותי בין מספר הממתינים לטלפון מדי שנה לבין מספר הטלפונים שהמשרד מסוגל היה לספק ומספרם של הממתינים בשנת 1980 הגיע לכדי 197,000. יש להדגיש כי הפער הזה, נוצר על אף עלייה במספר הטלפונים החדשים שהותקנו מדי שנה על-ידי עובדי המשרד. לשם השוואה: ב-1968 הותקנו 42,000 טלפונים חדשים, וב-1980 — 86,000 טלפונים חדשים, זאת פרט להעתקות של מכשירי טלפונים.

מצב זה חייב בדיקה יסודית ומציאת פתרונות לא שגרתיים למצוקתם של הממתינים לטלפונים. ואמנם בעשור האחרון נערכו שתי בדיקות כאלה ושתיהן הביאו לאותה מסקנה: אין למצוא פתרון לבעיה כל עוד שירותי

מים ששולמו בפיגור, וזאת בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

בפרק ד' מוצע להעניק לבעל הרשיון, שלגביו יקבע כך שר התקשורת, סמכויות שונות הקשורות בכניסה למקרקעין, וזאת עקב אופיים המיוחד של שירותי הבזק המחייב ביצוע פעולות שונות במקרקעין של אחרים. נקבעה חובת הודעה על פעולות אלה למחזיק המקרקעין ונקבעו הוראות מיוחדות, המאפשרות לרואה עצמו נפגע מן הכוונה להשתמש בסמכויות האמורות, לפנות לבית-משפט. על בעל הרשיון יהיה לשלם פיצויים על נזקים שגרם תוך שימוש בסמכויותיו.

פרקים ו'—ח' מגדירים את העבירות התקשורתיות המ"י ייחדות וקובעים את העונשין בצידו, את העולות של פגיעה שבמערכת בזק ואת החסינויות שיוענקו לבעל הרשיון ועובדיו על-פי החלטת שר התקשורת.

פרק ט' קובע כי מותר יהיה להקנות לחברה בהסכם את הנכסים שבידי המדינה המשמשים לפעילות בזק. שר התקשורת יוסמך להעביר לחברה את זכויותיה וחובותיה של המדינה הקשורות בנכסים אלה.

ולבסוף, בפרקים י'—י"א אנו מציעים שהחברה תהיה נתונה לביקורת מבקר המדינה, שתשלם תמלוגים למדינה עבור הרשיון שיוענק לה, וכי החוק ייכנס לתוקפו ביום שיקבע שר התקשורת, וזאת לאחר חתימת הסכם קבוצי עם נציגות העובדים שיעברו לחברה משירות המדינה. בהצעת החוק השנייה, חוק הבזק (העברת עובדים), אנו מציעים לקבוע שהעובדים העוברים משירות המדינה לשירותה של החברה, לא יהיו זכאים להטבות פרישה בשל העברה זו, ושנאי העבודה בחברה ייקבעו בשנה הראשונה באישור שר האוצר.

ברצוני להדגיש כי הפתרון המוצע בהצעות החוק לבעיות הבזק של המדינה איננו מקורי. מדינות רבות בעולם הגיעו למסקנה דומה, בין היתר: יאפאן, קאנאדה, נורווגיה, הולאנד, אוסטרליה, דנמרק ולאחרונה ברייטניה ואירלנד. כפי שאמרתי בדברי, זאת הדרך שבהרנו גם אנו להבטיח בדיקה מעמיקה של הנושא ולאחר שכל הנסיגות למציאת פתרונות אחרים נכשלו.

אלו הן הצעות החוק ואני מבקש מן הבית לאשר אותן בקריאה ראשונה ולהעבירן להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בוועדת הכלכלה של הכנסת.

הי"ר ש. ארבל—אלמוליונו :

תודה לשר התקשורת.

אנחנו עוברים לדיון. הדיון יהיה אישי, בהיקף של עשר דקות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת לבנבראון, ואחריו — לחבר-הכנסת משל. זהו דיון משולב בשני החוקים.

אברהם לבנבראון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מסכים בהחלט למיסקה במבוא לחוק הבזק האומרת: "הציבור, הממשלה ואף עובדי משרד התקשורת עצמם אינם מרוצים כיום ממצב שירותי התקשורת, הסובלים בין השאר מפיגורים בהתקנת טלפונים, מתחן שירותים לציבור, מסיבובל בביצוע שירותים" והייתי יכול להוסיף עוד ועוד.

השאלה היא אם הפתרון למצב זה הוא בהקמת גוף עסקי, און כל בתחום שגוף עסקי, אשר מטרתו העיקרית רווחים, אמנם יביא לשיפור השירותים, להוזלתם ולשיפור תנאי העבודה ותנאי השכר של העובדים. מה שכן ברור,

אנו מבקשים להסמיך את שר התקשורת להעניק רש"ינות מיוחדים לאלה המבקשים להפעיל ציוד בזק המספק שירותים ישרים למנויים — ציוד קיצותי, כלשון החוק — ולחייב את החברה להעמיד את מתקניה לרשות בעלי הרשיונות המיוחדים תמורת תשלום הגון. לשר התקשורת תוענק הסמכות לקבוע את התנאים שבהם יסופקו השירותים להצרכנים.

בעת הדיון בהוראות החוק בוועדת השרים לענייני חקיקה הושמעו דעות שונות בעניין היקף המונופולין שיוענק לחברה. לאחר שהצעת חוק הבזק והצעת חוק הבזק (העברת עובדים) אושרו על-ידי ועדת השרים לענייני חקיקה ביום 10 בנובמבר 1980, התנהלו דיונים נוספים ובעקבותיהם הוכנסו תיקונים נוספים בשתי הצעות חוק אלה, שאושרו אף הן בוועדת השרים לענייני חקיקה ביום 27 באפריל 1981. לגבי תיקונים אלה העלה היועץ המשפטי לממשלה השגות שונות בעניינים של מדיניות משפטית ובעניינים של ניסוח משפטי. ההשגות של היועץ המשפטי לממשלה מעלות בעיות קשות לדינונים אשר צריך יהיה למצוא להם פתרון באת בשלב הדינונים בוועדה של הכנסת ויש בין ההשגות של היועץ המשפטי לממשלה שלגביהן אני יכול לומר כבר עתה שהן מקובלות עלי. במיוחד מדגיש היועץ המשפטי לממשלה את עניין המונר-פולין שיוענק לחברה לתקשורת. הוא מצייין כי על-פי הנוסח הנוקט בהצעת חוק הבזק, לאחר שתוקנה בעניין זה, יוענק לחברה לתקשורת מונופולין רחב ביותר בתחום הבזק. לדעתו מונופולין כזה אין לו הצדקה עניינית ויש עמו פגיעה בלתי-ראויה במפעלים ושירותים הקיימים כיום וכן סכנה באפשרויות להתפתחות מדעית וטכנולוגית בתחום הבזק. גם בוועדת השרים לענייני חקיקה הובאו דעות של שרים שלפיהן הנוסח של הצעת חוק הבזק מעניק לחברה לתקשורת מונופולין רחב יותר מדי.

לעניין זה אני מבקש להדגיש בכנסת, כי כוונתי לא היתה ואי איננה כיום להעניק לחברה לתקשורת מונופולין רחב יותר מזה המופעל כיום הלכה למעשה במשרד התקשורת. לפיכך, במידה שהנוסח של הצעת החוק מתפרש או קובע מונופולין רחב יותר, מן הראוי יהיה להסכים לתיקון הנוסח. אך כדי לא למנוע או לעכב את ההגשה של הצעת החוק לכנסת הזאת, החלטתי, באישורה של ועדת השרים לענייני חקיקה, להגיש את ההצעות בנוסחן היום ולדחות לשלב מאוחר יותר את הדיון בצורך לתקן את הנוסח כאמור. מתוך מחשבה על צורך זה החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה, כי העניין המשפטי לממשלה יבא את הערותיו והשגותיו בעניין זה וכן בעניינים אחרים הנוגעים להצעת החוק, בפני הוועדה של הכנסת שתכין את ההצעות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בכ-נסת. המטרה היתה לא לעכב את הצעת החוק עד לביור כל ההערות של היועץ המשפטי, אשר אני מסכים להן בחלקן.

פרק ד' לחוק מכיל את ההוראות המתייחסות לתשלום מים שהצרכנים ישלמו עבור שירותי הבזק. מוצע ששר התקשורת, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע את התשלומים בעד שירותים מקובלים כמצויין בתוספת לחוק. תשלומים אחרים יקבעו השר בהת-יעצות עם שר האוצר. מוצע ששר התקשורת, בהסכמת שר האוצר, יקבע דרכים להצמדת התשלומים כדי לשמור על ערכם הריאלי. כן יוסמך השר לקבוע חובת תשלום יריבת פיגורים, הפרשי הצמדה והוצאות גבייה על תשלום

השירות הזה למצב של שירות תעשייתי, עם כל המשמעות מכך. אינני רואה בזה דבר המנוגד לאינטרסים של העובדים ושל החברה.

משום כך, באופן כללי אני מביע דעה חיובית. כמוכן שתהיינה לנו עוד הערות ואותן נשמיע בוועדת הכלכלה של הכנסת, שאליה הציע השר להעביר את הצעות החוק. אני בטוח שיושב-ראש ועדת הכלכלה ייזום את הזמנתם בפעם נוספת של ההסתדרות ושל נציגי העובדים, ואני מקווה שכאשר הצעות החוק תחזורנה לדיון נוסף במליאת הכנסת, הן תהיינה על דעת כולנו, לרבות הפרטים הנוספים שגויצה להביאם חוק בוועדה ושאלין לי אפשרות להעיר עליהם עכשיו בהצעת חוק המסגרת.

אם אדוני השר מקבל את ההערה הזאת, זה מקל עלי להביע דעה חיובית על הצעות החוק.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

אמנם הודעתי שחבר-הכנסת משל הוא האחרון בדיון זה, אבל נרשם גם חבר-הכנסת גד יעקבי ואני מוסרת לו רשות הדיבור, בבקשה.

גד יעקבי (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לה-עיר שלוש הערות קצרות. אין שום ספק שיש הכרה בכלי אחר ושונה כדי להתמודד עם בעיית התקנת הטלפונים והחזקת הטלפונים במדינת ישראל. הרעיון להקים חברה הועלה לפני כעשר שנים. הוא התגלגל בשלבים שונים ובהקשרים שונים במהלך תקופה זו. עקרונית יש, לדעתי, חיוב בהצעה להקמת חברה, אשר תעסוק ביתר תנופה בהרחבת רשת הטלפונים בהיותה חיונית למשק ולחברה בישראל. כ-180,000 ממתנינים עתה להתקנת טלפונים בישראל. הטלפון הוא אלטרנטיבה לתחבורה מוטורית, הוא בסיס להתייעלות המשק וכלי חיוני מבחינה חברתית ותרבותית.

אינני יכול לומר שאין לי הערות להצעת החוק. אני סבור שהצעה זו שלמה, אבל נראה לי שהיא בסיס לדיון בוועדה, וזו ודאי תעיר את הערותיה ותערוך את תיקוניה לאחר שתשמע את הגורמים השונים המעורבים בעניין זה. לכן אצביע בעד הצעת החוק.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

האם השר רוצה להשיב ? — לא.

ובכן, חברי הכנסת, אני מעמידה להצבעה את שתי הצעות החוק: חוק הבזק, התשמ"א—1981 וחוק הבזק (העברת עובדים), התשמ"א—1981. מי בעד העברת שתי הצעות החוק לוועדת הכלכלה ?

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבזק, התשמ"א—1981, וחוק הבזק (העברת עובדים), התשמ"א—1981, לוועדת הכלכלה, נתקבלה.

שבהקמת הגוף העסקי הזה, הדבר הראשון יהיה העלת המחירים של שירותי התקשורת והממשלה תשתחרר מזה בתה לתת לאזרחי המדינה שירותים ברמה טובה ובמחיר זול תמורת המסים שהם משלמים למדינה.

בדברי ההסבר נאמר גם שהמחירים יהיו בהתאם לעלות השירותים ולמצב הכספי. כלומר, אורחי המדינה המשלמים מסים ישירים ועקיפים זכאים לקבל שירותים מן המדינה. אם זה ייעשה על-ידי גוף עסקי, הרי הקרי"ט טריון היחיד יהיה רווח ואז ברור שהדבר יהיה קודם-כול על-חשבון אורחי המדינה.

אבל הדבר החמור, הקשור בהקמת הגוף הציבורי הזה, הוא העברת העובדים והסכנה שתוך כדי העברתם תישללנה מהם זכויות שהם רכשו במשך שנים. אנו חושבים שאפשר וצריך לשפר את שירותי התקשורת על-ידי הקצבת הכספים הדרושים, על-ידי יעול, על-ידי דאגה לרמת שכר ולתנאים מתאימים לעובדים. דברים אלה יאפשרו שיפור השירותים ולא העברת השירותים האלה לעיסקה פרטית. על כן לא נוכל לתמוך בהצעת החוק כפי שהובאה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת משל, האחרון בדיון על שני חוקים אלה.

ירוחם משל (המערך) :

כבוד היושב-ראש, הנושא המובא כעת בחוק הבזק הוא בעל ותק. זה שנים רבות שאנו מתלבטים בישראל כיצד למצוא פתרון לבעיות התקשורת ההולכות ומסתככות, כאשר התקשורת מהווה שירות חיוני מאוד ולמעשה אי-אפשר לקיים משק ללא שירותים בלתי-פוסקים בנושא זה. היו נסיונות רבים לפתור את הבעיה. אני שמח לציין, שכאשר שאלתי את שר האוצר אם ההצעות המובאות היום משקפות גם את המשא-ומתן שניהלו נציגי העובדים וההסתדרות עם השר, הוא ענה לי שבאופן כללי הם אכן משקפים בהצעה המובאת היום על-ידו.

ההצעות, כפי שנראה לי, הן עקרונית חיוביות. עלינו למצוא סינתזה בין יעול החברה ושיפור רמת השירות, לבין האפשרות לשתי את העובדים בגידול החברה ובדברים אשר יתנו מוטיבאציה גדולה יותר לעובדים, תוך מתן שירות טוב יותר לציבור. שירות חיוני זה איננו רק קשר טלפוני, אלא הוא משמש לפיתוח חברה מודרנית וטכנולוגיה מתפתחת.

אני בדקתי את הנושא כאשר היה במשא-ומתן גם עם שר התקשורת הקודם וגם עם שר האוצר העשוי. קיימנו גם דיונים רבים בהסתדרות ושמענו את נציגי העובדים. אינני רואה בהצעות המובאות כאן נסיון לפגוע בעובדים ובזכויותיהם. אני רואה בהם נסיון למצוא סינ-תזה בין עובדים שהיו בשירות ממלכתי ישיר לבין העברה לשירות כללי יותר, שאולי אפשר יהיה לקיים בו סדרי עבודה גמישים יותר למצוא את המוטיבאציה שתיביא את

ה. חוק מקרקעי ישראל (הקניית בעלות במבנים), התשמ"א—1981 *
(קריאה ראשונה)

היו"ר ש. ארבל־אלמולינו :
אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחבר־הכנסת שחל,
ואחריו — לחבר־הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :
נחליף את הסדר.

היו"ר ש. ארבל־אלמולינו :
נחליף את הסדר. בבקשה, חבר־הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :

גברתי היושבת־ראש, כנסת נכבדה, לדעת סיעתנו
חוק זה בא בעתו ומשרת מטרה חשובה, בתנאי שייעשה
בו שימוש כיאות על־פי המצבים המשתנים של אזורים
שונים, של דיירים שונים, של סוגי חזקות ובעלויות
שונות.

התפיסה של קרקע הלאום, שהיתה קיימת, חייבת לע־
בור טראנספורמציה מסויימת. אין פירוש הדבר שהחברה
ככלל חייבת לוותר על נכסיה העיקריים, על הקרקעות
הנמצאות בידי מדינת ישראל, בידי רשות הפיתוח, לצרכים
הלאומיים, לצרכי הפיתוח, לצרכי הכלכלה, לצרכי התיכ־
נון ארוך־הטווח. שאלה זו אינה מתעוררת כלל בחוק זה.
בחוק זה מתעוררת שאלה אחרת והיא נוגעת לאנשים
שיש להם זכות, שהיא פחות מבעלות מבחינת הקניין, אבל
מכל בחינה אחרת, למעשה, החזקה והציפייה לחזקה
מתמשכת עברה אליהם בחוקי סידורים שנעשו בשנים
שחלפו מאז הקמת המדינה.

מצב זה — שבו יש לדיירים או למשתכנים זכות שהיא
פחות מבעלות, שהיא זכות חכירה, שהיא זכות של שכי־
רות, שהיא זכות של חכירה לזמן ארוך — יצר
שורה של תקלות. קודם־כול נוצר מצב כלכלי בלתי־
נסבל, שהצבעתי עליו, גברתי היושבת־ראש, מעל
דוכן זה. שתי חברות שיכון ציבוריות: "עמידר"
ו"עמיגור", המעסיקות מספר גדול מאוד של פקידים,
גובות שכר דירה ודמי שכירות שהם פחותים מהוצ־
אות הניהול של חברות אלה. זה מצב בלתי־נסבל
וכדי להמחיש את האבסורד שבזה הצעתי אפילו, כי מוטב
לה למדינה להעביר בחינם את הדירות האלה לדיירים
בעירות־הפיתוח, בשכונות, בשכונות המצוקה, באזורי
המצוקה, באזורי־הפיתוח של הארץ, להעמיק בכך את
תחושת הבעלות של דייר "עמידר" ו"עמיגור" על הבית,
לחסוך כספים למדינה ולחסוך בכו־אדם בשירותים. זו
מצווה שכולנו מדברים עליה, אך עושים בה מעט מאוד.

קודם־כול, מבחינה כלכלית נוצר מצב בלתי־נסבל
שדמי השכירות של השיכונים הציבוריים, פרט לאיים
קטנים של שכירות כלכלית, אינם עונים על הוצאות הני־
הול של השיכונים הללו. בכל פעם שמגיעה שעתה של
הצמדה או של העלאת דמי השכירות הנמוכים האלה מת־
חוללת שערויה בזעיר־אנפין, כיוון שאין זה רצונם הטבעי
והמוכן של אותם דיירים של עמידר, שברוך כלל רובם,
לא כולם, נמצאים ברבדים התחתונים של החברה, להוסיף
ולשלם דמי שכירות.

מצב זה ממחיש את אחת הרעות־החולות של החברה

היו"ר ש. ארבל־אלמולינו :
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר־היום: חוק מקרקעי
ישראל (הקניית בעלות במבנים), התשמ"א—1981.
רשות הדיבור לשר האוצר שיביא את הצעת החוק
בקריאה ראשונה.

שר־האוצר י. ארידור :

גברתי היושבת־ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד לה־
ביא בפני הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק מקרקעי
ישראל (הקניית בעלות במבנים), התשמ"א—1981, שמת־
רתה לאפשר לאדם להיות הבעלים בדירת מגוריו, בין
שהוא מחזיק בה כחוכר לדורות מאת מינהל מקרקעי
ישראל או רשות הפיתוח ובין שהוא היום בעל זכות
שכירות על־פי חוזה עם חברת שיכון ציבורית מן החברות
שפורטו בחוק.

תושבי ישראל שאפו מתמיד להיות משתכנים ולא
דיירים. לרבים מהם התאפשר הדבר והם קנו מאת חברות
שיכון וגם מקבלנים פרטיים דירה למגוריהם, דירה שנב־
נתה בדרך כלל על השבונם, אך גם בעזרה ממשלתית
שהתבטא ביזום הבנייה, התיכנון והמימון. למעשה
אנשים אלה הם הבעלים של דירותיהם, אך מבחינה מש־
פטית מצבם כיום הוא שהם רשומים כחוכרים לדורות
של הדירה מאת המינהל או רשות הפיתוח, ואם הרישום
טרם נעשה, מעמדם הוא של בעלים שביושר.

הסיוע הכספי לדרך זו של פתרון הדיור היה ניכר
גם בעבר, אך בשנים האחרונות הממשלה עוד הגדילה
את השתתפותה על־ידי כך שזוגות צעירים וחסרי דיור
קיבלו סיוע נוסף. הורחב כעת הסיוע והורחב מספר המש־
פחות הזכאיות לסיוע זה, אבל נוצר מצב שאנשים הראויים
להיות בעלים בדירותיהם לא זכו לאפשרות לקבל את
הבעלות והם עומדים במצב של חכירה לדורות או זכות
חכירה כזאת. איננו רואים שום סיבה שאנשים לא יקבלו
את האפשרות להיות בעלים בדירותיהם, ומדובר כאן
במספר ניכר של אנשים. מדובר בדירות שמנהלות חברות
כמו "עמידר", "עמיגור", "פרוות" ו"חלמיש". אנו צריכים
לעשות הכול כדי לאפשר לאנשים אלה לרכוש מהמדינה
את דירת המגורים שלהם אם הם רוצים בכך.

מי שיקנה את דירת מגוריו, הדירה תירשם על שמו
בעלות. הוא לא ישלם עוד דמי חכירה או דמי שכירות
בעדה, הוא יודקק לשום גורם כאשר ירצה למכור את
הדירה. הוא יוכל לנהוג בה כבעלים לכל דבר.

התיקון הזה המוצע כאן ומאפשר לאנשים, בתנאים
הקבועים בחוק, לרכוש בעלות בדירותיהם, הוא תיקון
חשוב, בשורה גדולה לאותם אנשים הגרים בחכירה לדו־
רות, באותן הדירות שעליהן חל החוק. הוא מאפשר גם
ספיגת כספים לאוצר המדינה, משרת את האינטרס הממ־
לכתי ואת האינטרס של הפרט כאחד; ומהווה דוגמה גוססת
וחיובית לשתוף־פעולה מבורך בין הממשלה לבין הציבור,
שתוף־פעולה המשרת, כאמור, את המדינה ואת האזרח
גם יחד.

אני מבקש, אפוא, להעביר את התחוק הזה לוועדת
הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

בעניין הזה יכול לשמוע את ההתמרמרות של בני שכבות המצוקה על כך שהם מופלים לרעה על פני עולים חדשים המקבלים דיור להשכרה בתנאים של דמי שכירות מועד-פיים. זוהי בעיה שאמנם אין אנו מרבים לדבר עליה, אבל כל מי שמכיר קצת את החברה הישראלית אינו יכול להתעלם ממנה. בן הארץ ששירת בצה"ל, שנתן מזמנו וממרוצו למען הגנת המולדת, חש ומרגיש שהוא מקופח בהשוואה לעולה חדש שעם כל זכויותיו הוא מתחיל את דרכו בדמי שכירות מסובסדים בדירות בעלות איכות גבוהה ובאזורים טובים.

אין צורך ליומר, גברתי היושבת-ראש, שאינני רוצה לפגוע כהוא"ה בסיוע הניתן לעולים חדשים וברצון להביא לקליטתם בארץ. אבל לדעתי האפליה הזאת בתנאי השכירות בין בני הארץ, בעיקר כמובן משכבות המצוקה, לבין העולה החדש, יוצרת מתח חברתי שהוא לרעת תנאי הקליטה של העולה החדש. לדעתי אי-אפשר להתעלם מבעיה זו. אמנם אין אנו אוהבים לדבר על כך בפומבי, אין אנו מדברים על כך מעל בימת הכנסת לעתים קרובות, אבל כאשר מדברים על בנייה להשכרה ציבורית, לדעתי אי-אפשר להתעלם מן האפליה הנועקת הזאת, כשמדובר אחד באותו רחוב יש בית, לרוב מפואר, בתנאי שכירות מסובסדים בצורה מדהימה ומהצד השני יש לך את שיכון המפונים בתנאים שונים לחלוטין.

משום כך אני מציע שאותו סיוע הניתן לקליטתם של עולים חדשים — ולדאבוננו הרב מספרם ירד עד מתחת לקו האדום בזמן האחרון — אותו סיוע יינתן בצורת עזרה ראשונית ולא בצורת אפליה בתנאי השכירות. דהיינו, במלים אחרות, לדעת, אם המדינה ממשיכה לבנות דירות להשכרה עבור מקרים סוציאליים ולעולים חדשים ולבני משפחות מרובות-ילדים ולכל התכנית הגדולה הזאת של סיוע להשכרה — שלשמחת הרבה גם בעניין זה חל שיפור מסוים — יש ליצור תנאים שווים על-פי נקודות זכות שוות. את הסיוע הראשוני יש לתת לא בעזרת סיבסוד שונה של אותה דירה עצמה. הדבר הזה מרבה מתח חברתי והוא בלתי-צודק, ובסופו-שלי-דבר לדעתי הוא גם לרעת העלייה.

גברתי היושבת-ראש, סיעתנו תצביע בעד חוק זה, אם כי בוועדה הייתי לנו כמה הערות ותוספות והסתייגויות לדברים האמורים בחוק זה. אינני רוצה שתמיכה זו שלנו תתפרש כאילו יש לנו איזה שהוא רצון לשנות את מדיניות הממשלה לגבי קרקע חקלאית. אנחנו מדברים אך ורק על קרקע בנויה שנמצאים בה כדון דיירים, חוכרים, שוכרים, לא פולשים, לא אנשים שהשיגו גבול, ואין צורך לפרש תמיכה זו לגבי הצו הגדול של שמירה על הקרקעות החקלאיות של המדינה על-פי יעדם הנוכחי ולמנוע את השימוש בהן לרעה ולמנוע כל השגת גבול, כל פלישה וכל עשיית דין עצמי בקרקעות אלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
רשות הדיבור לחברת-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תמימים ונאיבים היו חושבים שהנה לפנינו הצעת חוק תמימה, הבאה לפתור בעיה, על-פי דעתם של אלה המצדדים ברעיון כזה, בעוד שהמתנגדים היו חושבים שצריך להתווכח עם חוק זה צפציה ולהתנגד לה. אבל, גברתי היושבת-ראש, חוק זה אין בו למעשה כל צעד של ממש לביצוע, הוא יוצר בעיות

הישראלית, שכולם סובלים ממנה ואיש לא הנהגה. כיוון שגם הדייר, הגר בדירה המסובסדת מעל ומעבר לכל שיי-עור כלכלי מתקבל על הדעת, מרגיש חוסר נחת, אם נגדיר את הדבר בזהירות, לגבי בעל הבית שלו שממנו הוא צריך לבקש רשות והסכמה ולשלם דמי הסכמה לשיפוצים ולתי-קונים, להעברת דירה ולרכישת דירה, המצב הזה הוא בלתי-משביע רצון.

נכון, אני מודה ומתודה, החברות האלה — עמידר ועמיגר — עשו דברים גדולים מאוד לטיפוח השכונות האלה ולהשקעת מאמצים גדולים בחזקת תקינה של בתים, שכאמור חלק גדול מהם נמצא בשכונות העניות והדלות ובאזורים קשי הפרנסה של ישראל.

אבל התפיסה שאנתנו היינו רוצים לייצג בנושא הזה של מצוקה היא לא סיבסוד בלתי-פוסק של האנשים הז-קוקים לעזרה, אלא עזרה כדי לעזור לאנשים לעזור לעצמם. קביים זמניים ולא קביים של קבע. אם נוכל בעזרת החוק הזה להפוך שכבה שלמה של ישראלים, הנמצאים במגורים התחתונים של החברה הישראלית, בעשירונים הנמוכים של ההכנסה הלאומית, להפוך לבעלי בית במובן החיובי של המלה, נגביר בהם גם את תחושת האחריות לרוכשם, למראה ביתם, לגינתם.

גברתי היושבת-ראש, מעבר כזה איננו קל והוא צריך להיות זהיר והדרגתי, משום שאין מדובר תמיד באוכלוסייה שיכולה לעבור ממצב של תלות כזה למצב של עצמאות ולמצב של טיפוח ביתם וגינתם. משום כך, לדעתי, יש לעשות זאת בזהירות ואולי אפילו צריך להביא בחשבון הקצאת חלק מן ההכנסות הנוספות — מן הספיגה שמדבר עליה שר האוצר — למטרת קרן להלוואות לשיפו-צים ולאחזקת הבתים האלה. מי שראה המבצעים שכבר נעשו — ואני משבח אותם — על-ידי חברת עמידר בעיני-רות-הפיתוח, רואה כיצד ברחובות מסוימים הפכו מש-כנות עוני לילות, ואני לא מגזים בכך. בהרבה מאוד עיירות-פיתוח, הדבר לא נעשה לדאבוננו הרב באזורים אחרים, יש לנו מעבר לבעלות עצמית המשנה את מראה הרחוב. כדי לעזור למעבר זה ייתכן שצריך להקים קרן מן הסכומים הנגבים — שאני מקווה שהם יהיו סכומים בהיקף גדול, כיוון שאני מקווה שהמכירה תהיה בהיקף גדול — כדי לעזור להושבים ההופכים לבעלי בתים, גם לממן את הרכישה וגם לשפץ ולתחזק את הבית.

אני מבקש להוסיף שתי הערות לעניין החוק הזה. ראשית, רצוי שבהזדמנות זאת של מכירת דירות, אם הדבר מתאפשר לגבי בתים שלמים שנבנו בשנות המישים, להפוך אותם לבתים משותפים ולדרבן את הדיירים לעשות זאת. מכיוון שעם כל המטרונות של הבית המשותף ול-דעתי גם חוק בתים משותפים טעון תיקון יסודי ביותר, הסטאטוס של בית כבית משותף הוא טוב יותר או פחות עושה צרות מאשר בית שהסטאטוס שלו איננו של בית משותף. צריך לעשות מאמץ לא רק על גבי הנייר כאן, אלא גם מבחינת המינהל, לדרבן את האנשים לרכוש את הדירות, להפוך אותן לבתים משותפים וגם לעזור להם בתקופה הראשונה בהנחיה ובהדרכה לבחירת ועד הבית המשותף ולגיבולו התקין של הבית.

דבר נוסף : כיוון שהחוק הזה מדבר על הקניית בעלות במבנים להשכרה, זהו הראוי לחשוב מחדש על המשך הבנייה להשכרה. יש בעיות קשות מאוד בבנייה להשכרה כאשר תעריפי השכירות צריכים להיקבע על-ידי רשות ציבורית. רבותי חברי הכנסת, כל מי שמתמצא קצת

יימים כמו טבעון דמי החכירה מגיעים לכמה מאות לירות, ובקריית-אליעזר אף לפחות מזה. כל עוד הדייר גר בדירת המגורים שלו, אין לו למעשה בעיה. הוא משלם רק דמי חכירה, ועניינו הם ושלם.

בלימודי המשפטים, אדוני שר האוצר — ואתה משפטן במקצועך — במיאים דוגמה על דמי קניין. הקניין דומה לכרית שיש עליה סיכות. ככל שיש יותר סיכות בכרית, הבעלות היא שלך. אתה כמעט הופך להיות בעלים של ממש. יש לנו כאן כרית שהיא מכוסה לגמרי. יש בה דבר אחד: הבעלות על הקרקע היא של המדינה. נקודת התורפה היא שבעת העברת דירה מיד ליד המינהל דורש דמי הסכמה. לכך התנגדו הדיירים. בזמנו שימשתי כיושב-ראש הברית של השיכון הציבורי ההסתדרותי. קיימנו דיון בהצעה למכור לדיירים את הקרקע שעליה הם יושבים בעיקר בגלל דבר אחד — בגלל תשלום דמי ההסכמה. הדיירים טענו שהם השביחו את הסביבה, ומינהל מקרקעי ישראל מנסה לגבות מהם תשלום על השבחה שלא היה לו חלק בה.

אדוני שר האוצר, ממשלות המערך פתרו את העניין בצורה יותר רצינית ויותר יסודית. הם הציעו את שיטת ההיוון האומרת, שכל דייר המהווה את תשלום דמי החכירה ל-40 שנה, או ליתרת הזמן שנותרה עד לסיום החוזה של 49 שנה, אם הוא דייר ותיק — יהיה פטור לחלוטין לתקופת החוזה מתשלום דמי חכירה ומתשלום דמי הסכמה. הוא רשאי להעביר את הדירה מיד ליד כבעלים לכל דבר מבלי שיצטרך לשלם אגורה אחת.

מה השוני בין בעלות קניינית עניינית לבין מה שמוצע פה? אבל כאן יש עוקץ שלא הודגש: נותנים סמכות לשר שיכריז על אזור פלוני או בניין פלוני כאזור מכירה. ניסיתי לחפש היכן נקודת התורפה, עם מי רוצים להיטיב, עם איזה חלק בעם רוצים להיטיב, כי לגבי אנשים הגרים בדירות עממיות אין כל בעיה, ואני אומר באחריות מלאה: אין להם בעיה. אבל יש מי שרוצה ליהנות, זה שיש לו דירת יחיד שאפשר למכור אותה בעוד שנה, בעוד שנתיים או בעוד חמש שנים, הוא יינה ממנה על חשבון המדינה. ותאמרו לי שזה זר לתפיסת הליכוד? בשום-פנים-ואופן לא.

עשיתם דבר שלא ייעשה על-ידי חילופי קרקע, במתן קרקע לקבלנים בלי מכרו, בלי אישור, תוך עקיפת התקציב. כאן יש למעשה המשך של שיטת הטלוויזיות. השר יחליט, הוא ילך לשכונה זו או זו, עוזריו ילכו לשכונה, או אחרים ילכו במקומו או חברי סיעתו, ויגידו: אין בעיה, נמכור לכם את הדירות.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא מיצא חן בעיניכם שאינכם יכולים לעשות "מונקי בינונס" עם הדירות. עינכם צרה בכך שאדם יהיה בעלים על דירתו.

משה שחל (המערך):

חברי-הכנסת שילנסקי, אני מציע לך, את הנושא אינך מכיר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מכיר. העליתי את הנושא לפחות עשר פעמים.

משה שחל (המערך):

זו לא ההצעה הראשונה שהעלית שאיננה טובה. הרבה הצעות שלך לא היו טובות. מה אני יכול לעשות?

הוא איננו אלא מוצר של ערב בחירות. הוא בא למעשה כהשלמה למכירת סוף העונה שעליה הכריזה ממשלת הליכוד כדי לבוא אל הציבור ולומר לו: הנה יש לנו מה להעניק לכם. ולא במקרה נבחר השם "הקניית בעלות במבנים".

החוק שהובא לנו יוצר בעיות, אין בו כדי לפתור אף לא בעיה אחת, הוא אינו ניתן לביצוע, כי אי-אפשר לבצע אותו. אין בו כל ממש, הוא לא עומד להתקבל בכנסת הנוכחית, הוא בא לשרת אך ורק מטרה אחת — לרשום אותו ברשימה של המכירות הכלליות שהליכוד רוצה להביא לציבור ערב הבחירות. פרשת הטלוויזיות נסתיימה; כמכרין פרשת המכונות; נסתים לה לממשלה מלאי ההבטחות על הצעצועים שהיא רצתה לתת לציבור. והנה היא באה לכנסת ומציעה למשתכנים איוו שהיא אשליה, איזה מקסם-שווא, שאם נתייחס לתוכנם הממשי ניווכח לדעת שיש כאן מוקש שיגרום לבעיות ולצרות לרוב המכריע על הממשלה, בעוד שלחלק אחר של מיר-חסים ויחסנים יפתח החוק פתח לספקולאציה ורווחים שאין להם שיעור ואין להם קנה-מידה. אבל זוהי השלמה של שורה של חוקים שהממשלה התלטיטה עליהם בשבועות ובחודשים האחרונים, שמטרתם ותכליתם היא אחת ויי-דיה — להעניק הטבות לאלה שיש להם ולהרע את מצבם של אלה שאין להם.

זוהי התכנית שבאה להשלים את הפטור והווייתור על מס רכוש, שהעניקו ל-53,000 יחסנים במדינה, פטור מתש-לום מסים על דירות שערכון מעל 7 מיליון לירות, ושערכון יכול להגיע עד ל-30 עד 40 מיליון לירות, כאשר לא היה בכך כל צורך, כי ממילא כל בעלי הדירות העממיות אינם משלמים מס כזה. הפטור הזה מסתכם על חשבון משלם המסים בסכום העולה על 200 מיליון לירות.

חברי הכנסת, במה מדובר? יש במדינת ישראל כ-350,000—380,000 דיירים הגרים בשיכון הציבורי על קרקע הלאום. אגב, המספר הזה אינו ידוע גם למינהל למקרקעי ישראל עד היום. אם מישוה יקום ויאמר שב-מינהל מקרקעי ישראל יודעים בדיוק כמה דירות יש בשיכון הציבורי שהן על קרקע הלאום, אני מודיע לכם ומוכן להתחייב שהמינהל איננו יכול לדעת זאת, כי אין לו רישום מדויק. המינהל איננו גובה מספים בהתאם והוא איננו מסוגל לדעת ואיננו יודע באילו דירות גרים אנשים שיש להם חוזה או אין להם חוזה. ברוב המקרים אלה הם אנשים המשלמים דמי חכירה מזעריים של כמה מאות לירות בשנה. בידי דייר כזה יש חוזה חכירה ל-49 שנה שניתן לחדשו בעוד 49 שנה.

על מה יצאה התרועמות? האמת היא שבפועל, ברוב המקרים, הבעלות היא בעלות של ממש, היא כמעט קניין. הייתי אומר שהבעלות היא קניין שיש בו סיכה אחת ויחידה: הציורך לשלם דמי חכירה למינהל מקרקעי ישראל. דמי החכירה עולים אחת לשבע שנים בהתאם למדד יוקר המחיה. במקרים שמדובר בהם אלה הן דירות שבנויות על קרקע הלאום. לדייר יש חוזה חכירה לדורות. הבעיה של דמי חכירה כמעט שאיננה קיימת. היו העלאות של דמי החכירה, היו ויכוחים על כך, אבל גם בתקופת שלטון הליכוד שינו את הכלל לגבי הסכם שהיה מקדמת-דנא, שנחתם עם יוסף וייץ ו"ל, אביו של הפרופסור רענן וייץ, שקבע את הכללים להעלאות דמי החכירה השנתיים אחת לשבע שנים, בשיעור של 5% לשנה, צמוד למדד, דמי חכירה שהסתכמו בפרוטות. לדוגמה: באזורים מסוי-

הקרקע. האיש פטור מתשלום דמי הסכמה. יש לו למעשה קניין כמעט מלא. אולי תסביר לי למה אתה צריך את זה? אלאה הגרים בשיכון הציבורי — תענה לי על דבר אחד ותראה איך אתם מתעתעים בציבור ומטעים אותו.

עקיבא נוף (הליכוד):

מה עם הביורוקרטיה? מה עם הפחתת הביורוקר-
ראטיה? בשביל זה צריך מנגנון.

משה שחל (המערך):

אני אסביר לך מה היא הביורוקרטיה. תקרא את החוק. רגע, גברתי, אולי באמת יתנו לי להסביר?

מה אומר סעיף 6(ב) על הביורוקרטיה, חברי הכנסת שילנסקי וחברי הכנסת נוף, שימו לב: "המינהל רשאי להתנות תנאים והגבלות אלה לעניין מכירת הבעלות בדירה: (1) בבית משותף או בבית שניתן לרושמו כבית משותף — רכישת הבעלות בכל הדירות שבבניין. זאת אומרת, שאם יש בבניין דירות 36 דיירים, 35 מוכנים לקנות את הדירות ואחד לא — אי אפשר לעשות כלום, יגיד לי שר האוצר כי יש תקנון בית משותף, יקבלו הח" לטה ברוב דעות. אבל אין לך מנגנון לביצוע, אין לך מי שיעשה את זה היום. ברוב המקרים הבתים האלה אינם רשומים בכלל. אין להם תקנון. ואם התקנון המצוי יחול עליהם — גם זה בספק. אבל מה תעשה אם מתוך 36 דיירים 17 ירצו לקנות את הדירות ו-18 לא? האם תלך בשיטה של דומינו, שחלק כן יקנה וחלק לא? כל החוק הזה לא יצא לפועל, הוא פשוט הטעייה לכלל הציבור. מי כן יקנה את הדירה? יקנה בעל דירת היחיד, זה שיש לו מגרש ומחכה להרוויח בספקולאציה. זאת מטרת החוק וכך צריך לחשוף את האמת, כי אין בו כל מטרה אחרת.

האמן לי, לשום דייר בשיכונים הציבוריים בתל-אביב, בירושלים ובחיפה אין היום כל סיבה להוציא אגורה אחת מכיסו ולקנות את הדירות האלה, מפני שהיום יש לו בעלות. אין לו כל בעיה. הוא מהווה את דמי החכירה, הוא משלם אותם, זה סכום קטן יותר מאשר הרכישה וכלל אין ביורוקרטיה, אין רישום, אין ויכוח ואין הוא צריך לראות את הפקיד של מינהל מקרקעי ישראל. הוא אף אינו יודע על קיומו.

עקיבא נוף (הליכוד):

אתה עברת את דרך הייסורים של המינהל?

משה שחל (המערך):

חברי הכנסת נוף, אינך יודע על מה שאתה מדבר. האמן לי שעברתי אותה יותר ממך ואני מכיר את הנושא יותר ממך.

עקיבא נוף (הליכוד):

האמן לי, לשום דייר בשיכונים הציבוריים בתל-אביב, בירושלים ובחיפה אין היום כל סיבה להוציא אגורה אחת מכיסו ולקנות את הדירות האלה, מפני שהיום יש לו בעלות. אין לו כל בעיה. הוא מהווה את דמי החכירה, הוא משלם אותם, זה סכום קטן יותר מאשר הרכישה וכלל אין ביורוקרטיה, אין רישום, אין ויכוח ואין הוא צריך לראות את הפקיד של מינהל מקרקעי ישראל. הוא אף אינו יודע על קיומו.

עקיבא נוף (הליכוד):

אתה עברת את דרך הייסורים של המינהל?

משה שחל (המערך):

חברי הכנסת נוף, אינך יודע על מה שאתה מדבר. האמן לי שעברתי אותה יותר ממך ואני מכיר את הנושא יותר ממך.

עקיבא נוף (הליכוד):

זה אחד המוסדות הביורוקרטיים ביותר שאני מכיר.

משה שחל (המערך):

חברי הכנסת נוף, תסלח לי שאני אומר לך: אינך יודע על מה אתה מדבר. עם כל הכבוד, אינני רוצה לפגוע בך. אני רק אומר לך שהנושא יודע ומוכר לי, כי פשוט טיפילתי בו במשך שנים כמי שבא בטענות למינהל מקר- קעי ישראל והחוק הזה לא בא לפתור כל בעיה, אלא נותן הטבות לכמה מיוחסים.

אתם באים ואומרים ש"אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מהוראות כל דין בשמירת דינים", בהעברה הזאת תצטרכו לשלם דמי הסכמה של אדם אחד, שני ושלישי.

דב שילנסקי (הליכוד):

יש בינינו חילוקי-דעות גם בעניין הטלוויזיות. עינכם צרה בכך שאנשים שאין להם אמצעים יוכלו לקנות טלוויזיות.

משה שחל (המערך):

אין עינינו צרה. אנו רק אומרים שממשלת ישראל מסבסדת את פועלי יאפאן ופועלי גרמניה. זה מה שהיא עושה בכך שהיא מורידה את מחירי הטלוויזיות.

(חבר-הכנסת ד. שילנסקי קורא קריאה-א-ת-ביניים)

היא רוצה לשפר את ראייתם של האזרחים שיראו את הצרות שלהם בצבע ולא בשחור-לבן.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה רוצה שרק עשירים יוכלו לקנות טלוויזיה צב-עונית.

משה שחל (המערך):

חברי הכנסת שילנסקי, אני אומר לך שוב שאם תס-תכל על החוק הזה מבחינה משפטית, תראה כמה מוקשים יש בו. אבל פניתי לשר האוצר. מה הן הסמכויות שנית-נות? אתה גותן לשר ההקלאות ולשר האוצר רשות להכריז על אזור או על בניין פלוגי — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

אם עשית הפסקה, אני רוצה להגיד לך — —

משה שחל (המערך):

לא עשיתי הפסקה. אני פשוט איני רוצה להפריע לחברי הכנסת לבני.

דב שילנסקי (הליכוד):

הייתי מצטער מאוד אם בתקופת הכנסת הונו ובתקופת ממשלת הליכוד הדבר הזה לא היה נעשה. אני מאוד גא שהשר ארידור הביא סוף כל סוף את הצעת החוק הונו אחרי לבטים רבים. זה לא לטובת העשירים שחיים בווי-לות, על אדמה פרטית, הם לא תלויים בממסד. ההצעה הזאת היא בשביל "עמך".

משה שחל (המערך):

אתה טועה. חברי הכנסת שילנסקי. בקיסריה מוכרים עכשיו יחידות קרקע של מינהל מקרקעי ישראל. "מוכרים" בהכירה. אני מציע לך ללכת ולבדוק. בסדר? על אלה מדובר, אלה ייהנו.

דב שילנסקי (הליכוד):

אנחנו מדברים על מתן אפשרות ל"עמך" לרכוש בעלות, כדי שלא יהיה תלוי במינהל.

משה שחל (המערך):

תן לי להסביר לך.

היוזר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת שילנסקי, נתתי לך לקרוא יותר מדי קריאות-ביניים, אבל לא נתתי רשות לנאום.

משה שחל (המערך):

מינהל מקרקעי ישראל, בתכניות "בנה ביתך" ועל-פי שיטה שהונהגה בזמננו, מוכר לו 80% מהקרקע ומש-איר 20% בידי המדינה כדי להבטיח בעלות הלאום על

משה שחל (המערך):
אבקש שתצביע מגיז את ההוצאות האלה?

שרי-האוצר י. אריזר:
האם אתה מציע להעלות מחדש את שיעורי מס הכנסה לפועלי התעשייה במשמרת שנייה ובמשמרת שלישית, השיעורים שהורדנו?
(חבר-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

אני יודע שהפרופסור בן-שחר מציע את זה. אני יודע שהוא מתח ביקורת על הורדת שיעורי המס לפועלי התעשייה. מצד אחד, הוא מדבר על צמיחה כלכלית —

משה שחל (המערך):
אתה אומר —

שרי-האוצר י. אריזר:
אני מדבר על בן-שחר, הרי הוא מייצג אותך באוצר, לא אתה אותו. האם הורדנו מסים ליחסנים? נטננו בפי-עולה של הורדת מסים שהיא מפתח לעידוד העבודה ולעידוד הצמיחה הכלכלית.
(חבר-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

ההשמצות שלך לא יעזרו. הורדת מסים מקובלת כמכשיר לבליתם האינפלציה, להגברת הצמיחה הכלכלית ולמניעת אבטלה. מכשיר זה מקובל בארצות כמו ארצות-הברית ויאפאן.

(חבר-הכנסת ש. פרס קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת פרס, אתה צריך לדעת שהקלות במסים הם מכשיר להגברת הצמיחה הכלכלית.

לפיכך, אני מציע להתגבר על כל ההתנגדויות של חברי-הכנסת שחל וסיעתו ולעזור לציבור, לכלכלה ולצי-מיחה, בהמשך המדיניות שלנו, שהחוק שהגשנו עתה מבטא רק היבט אחד חשוב שלה. אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

משה שחל (המערך):
לא קיבלתי תשובה לאף אחת מטענותי.

חי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
נעבור להצבעה. לפנינו שתי הצעות — האחת, להע-ביר את הצעת החוק לוועדה, השנייה, להחזיר את הצעת החוק לממשלה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה — 28

בעד ההצעה להחזיר את הצעת החוק לממשלה — 18

ההצעה להעביר את הצעת חוק מקרקעי ישראל (הקניית בעלות במבנים), התשמ"א—1981, לוועדה, נחקקה.

משה שחל (המערך):
לאיזה ועדה? אני מציע ועדת הכלכלה.

חי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

שר האוצר הציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים. אתה מציע — לוועדת הכלכלה. ועדת הכנסת תקבע את הוועדה.

יש הרי שרשרת של העברות. ברוב המקרים אין כלל רישום טאבו, אי-אפשר לבצע את הרישום הזה לא היום ולא בעוד כמה שנים טובות.

גברתי היושבת-ראש, יש עוד הרבה מה לומר על החוק הזה, אבל גם מקוצר הזמן וגם בשל העניין, אציע לכנסת שתחזיר את החוק הזה לממשלה. אני מציע לממ-שלה לבל תקבל על עצמה את המכשלה, אם היא מתכוונת ברצינות לפתור את הבעיה.

מצד שני אני רוצה להוסיף עוד דבר אחד, כזי ששר האוצר לא יבוא ויגיד שהתייחסתי רק לקטע מסויים ולא התייחסתי לקטע אחר. יבוא ויאמר: "עמידר", "פרוות" וחברות אחרות. היום "עמידר" אינה מוכרת דירות בשכני-רות? היא אינה מעודדת? לשם מה החוק הזה? היא מש-אירה רק דבר אחד: הקרקע עדיין רשומה על שם מדינת ישראל ותולא.

הסכנה הטמונה בחוק הזה היא שהיום באים למכור כביכול קרקע בדירות מגורים, מחר תהיה מכירה של נכסי המדינה ותשתית המדינה במדינת ישראל בנויה קרקע ועל מים. אין לנו אוצרות אחרים מלבד שני דברים אלה. והנה הליכוד הולך ומוכר את הנכסים האלה בצורה שלדעתי גם איננה ניתנת לביצוע. אין כל סיכוי שהחוק הזה יתקבל בכנסת הזאת, כי אי-אפשר לסיים את הטיפול בו בגלל הבעיות הקיימות. אדוני שר האוצר, אתה יודע בדיוק כמוני שכל סעיף מסעיפי החוק הזה מחייב דיון רציני מאוד, אם באמת מתכוונים להת-ייחס אליו ברצינות. הכוונה היא להשתמש בו כתעמולה נוספת של מכירה כלכלית של סוף העונה לצרכי תעמולת בחירות, ושום דבר אחר לא, ולכן אני מציע להחזיר את החוק לממשלה.

עקיבא נוף (הליכוד):

סימן שהעם רוצה את זה.

חי"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
רשות הדיבור לשר האוצר.

שרי-האוצר י. אריזר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית-כול אני מביע את תקוותי שהכנסת תאשר את חוק מקרקעי ישראל בקריאה שלישית עוד במושב הזה. אני מקווה שהמערך לא יצליח בניסיונותיו להכשיל את החוק הזה במושב הזה. חוק מקרקעי ישראל הוא חוק טוב, שמביא בשורה גדולה לרבבות רבות של אנשים הגרים בדירה חכורה או בדירה לשכירות שהיא בבעלות ציבורית, או בבעלות של חברה ציבורית, ואין שום סיבה שלא לאפשר להם לרכוש את דירותיהם.

העובדה שזה לא נעשה בעבר איננה אומרת שלא צריך לשנות את המצב כלפי העתיד, ואינני מבין כלל את ההת-נגדות לשר תנאים לאנשים. מי שירצה בכך יקנה את הדירה, יש תנאים לקנייה הזאת, יש הדרגתיות. אבל מדוע למנוע את האפשרות הזאת מהם? מדוע צריך לצאת נגד הציבור בכל נושא, כמו שחברי-הכנסת שחל יצא היום?

כמובן, אפשר להגיד שהחוק הזה הוא חלק ממערכת הקלות המסים ליחסנים. האם חברי-הכנסת שחל מציע להעלות מחדש את שיעורי מס ההכנסה שהורדנו? האם חברי-הכנסת שחל מציע להעלות מחדש את מסי הקנייה שהורדנו? האם אתה מציע להעלות מחדש את מחירי הטלוויזיות שהורדנו? האם אתה מציע, חברי-הכנסת שחל —

ו. חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 5), התשמ"א—1981*
(הצעת חבר-הכנסת ח. דרוקמן)

התיקון בא למנוע פגיעה בזכות המבוטחים. לולא התיקון יפסידו את הקיצבה המגיעה להם לפני שסיימו את שירותם הצבאי. ברור לכולנו כי יש בתיקון זה כדי לשמור על זכויות צודקות ולא חלילה לפגוע או ליצור פריצה בחוק הקיים.

על כן אני מבקשת כי הכנסת תעביר את הצעת החוק להכנה לקריאה ראשונה, לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אין תשובה. נעבור להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 5), התשמ"א—1981, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה, נתקבלה.

ז. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 12), התשמ"א—1981*
(קריאה ראשונה)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
זו זכותך. אם אתה רוצה לדבר, בבקשה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :
במקרה קודם, לפני חודשים מספר, הופסקה הישיבה על-ידך, אם אינני טועה, עד אשר נתמלא הבית.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אינני יכולה להבטיח לך שהבית יהיה מלא אם אפסיק את הישיבה ואחר כך אחדש אותה. אין לי ערבויות כאלה. יש להצטרף שמליאת הכנסת ריקה. אין בידי להושיע. הזכות בידך לבחור אם אתה מוכן להמשיך בדיון במצב הנוכחי או לא. את הישיבה לא אוכל להפסיק.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :
אם כך, אמשיך. למען "דברי הכנסת" מוטב לומר שבדיון בהצעת חוק זו נוכח חבר כנסת אחד באולם. אילו היתה מתקבלת הצעת סיעתנו לקיום קוררום מינימאלי של 25 חברי כנסת, אולי לא היתה מתרחשת תופעה מסוג זה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
יש כבר שני חברי כנסת.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :
ההצעה המקורית שהגשתי לפני יותר משנתיים היתה להפקיד את הסמכות להגן על עובדי ציבור חושפי שחיתות בידי היועץ המשפטי לממשלה. גורל ההצעה הזאת היה ששר המשפטים הקודם, חבר-הכנסת שמואל תמיר, הקים ועדה מיוחדת בראשות היועץ המשפטי לשעבר מר משה בן-זאב, שכללה אותי וחברים אחרים, נציגים של אינטר-

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אנחנו עוברים להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 5), התשמ"א—1981. רשות הדיבור לחברת-הכנסת שרה שטרן-קטן.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית) :
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מביאה היום היא הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 5), התשמ"א—1981. התיקון מתייחס לפיסקה 3 בסעיף 5 לחוק הנוגעת להגדרת "ילד", לגבי זכויות לפי חוק הביטוח הלאומי. פיסקה 3 אומרת : "לא מלאו להם 21 שנה והם בשירות סדיר לפי חוק שירות הבטחון, התשי"ט—1959". בפיסקה זו אני מציעה לכתוב במקום "21 שנה" — 23 שנה. התיקון מכוון לצעירים רבים המשרתים שירות סדיר של 5 שנים בממוצע. מדובר בחיילים המשרתים בעתודה אקדמאית וכן בחיילים המשרתים ביישבות-הסדר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אנחנו עוברים לחוק מבקר המדינה (תיקון מס' 12), התשמ"א—1981, בקריאה ראשונה. רשות הדיבור לחברת-הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גלגוליו של החוק הזה רבים. הצעת החוק הפרטית הוגשה לראשונה לכנסת לפני יותר משנתיים. כוונתה פשוטה לחלוטין, להגן על עובד מדינה המבקש לחשוף פרשיות שחיתות ומעשים בלתי-חוקיים ועבירות במשרדים, והוא חשוף למעשי נקמה מצד הממונים עליו, מצד אלה שנגדם הוא מתלונן. אינני צריך להזכיר לגברתי היושבת-ראש עד כמה מקרים כאלה, שאירעו בשנים האחרונות, ועזעו והחרידו את הציבור הישראלי. עובד הציבור שיש בו אומץ לחשוף פרשיות של שחיתות של אלה שתחתם הוא עובד, נענש בשל תעותו. יוצא שמי שמזעיק, מי שמצלצל בפעמון ומי ששורק במשרוקית האזעקה — הוא הנענש, ולא אלה שחטאו, הוא המפוטר. דברים כאלה התרחשו בשנים האחרונות. היו פרשיות ששמש יצא לשמעה בציבור. מן הראוי להגן על עובד ציבור זה.

בעת ובעונה אחת צריך גם להגן על מערכת המינהל, על אלה שנגדם הוא מתלונן, שיוכלו לתפקד כראוי ויהיו מוגנים מפני תביעות קנטרניות של עובדים, שעשו את הדבר מתוך רצון לעשיית חשבון, פירסום, יצר נקם וכיוצא באלה שיקולים שליליים. משום כך, כבר בהצעת החוק הראשונה שבאה לקריאה מוקדמת, ניסיתי לאזן בין שני האינטרסים השונים הללו.

גברתי היושבת-ראש, יש חבר כנסת אחד בלבד באולם. השאלה היא אם רצוי להמשיך בדיון.

* נספחות.
* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1537).

לא הוגדר במפורש בחוק, כפי שאנו מגדירים עבירות פליליות ועבירות משמעיות.

ועוד עניין שעלי להפנות תשומת-הלב אליו הוא העניין האמור בסעיף 45: "הגשת תלונה, כאמור בסעיף 45 או 46, שלא בתום לב או מתוך קנטרנות, היא עבירת משמעת." בכך אני מבקש להפנות את תשומת-הלב לכל הדברים שנשמעו גם בציבור וגם מעל דוכן זה בעניין עובדי ציבור שמתוך קנטרנות או מתוך יצר נקמנות או מתוך רצון של פירסומת מתנכלים לרשות שבה הם עובדים. מתוך בדיקת המקרים הרבים שהובאו לתשומת-לב הוועדה ולתשומת-לבי האישי, אני יכול לומר שיש גם מקרים כאלה. לא תמיד עובד המתיימר להיות מגן על טוהר המידות ראוי לתואר זה. לעתים מתברר שהאשמות שהעלה, אין להן בסיס.

אולם, גברתי היושבת-ראש, העיקר בחוק זה — מעבר לכל מה שנאמר בו בפרטי הפרטים — שעד עכשיו, במשך כל שנות קיומה של המדינה, היתה תופעה חמורה מאין כמוה, שכאשר התריע עובד ציבור על מעשה שחיתות, על ביזבוז כסף או על מעשים בלתי-חוקיים אחרים, התי גובה המיידית היתה — קודם-ככול להעניש אותו. ולתופעה זו היו השלכות שליליות שאין לשער את חומרתן; כיוון שבציבור נוצרה נורמה בסיסית: אתה רואה דבר מלוכלך, אתה רואה דבר מושחת, אתה רואה דבר בלתי-חוקי — אל תתערב, תעמוד מן הצד; אם תתערב — יענישו אותך. מה שהצעת חוק זו באה לעשות — ואם היא נתקבלה, זאת תהיה תפנית גדולה באווירה הציבורית בישראל — הוא קודם-ככול שינוי באווירה הציבורית; אם אתה מגלה מעשה שחיתות, אם אתה מגלה מעשה ביזבוז כספים או מעשה בלתי-חוקי — תתריע לפני הכללים הקבועים בחוק, ואז המערכת כולה תתייצב להגן עליך ולהעניש — כולנו מקווים — את המשחיתים והמושחתים. למצב חדש זה יכולה להיות השפעה מרחיקת-לכת על המלחמה בשחיתות. יכולה להיות הוויצור סיטואציה חדשה, יכול להיפתח דף חדש במאבק על החברה הישראלית נגד אלה ההורסים אותה ומחריבים אותה מבית.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :

חברי הכנסת, לא נרשמו חברי כנסת לדיון בהצעת חוק זו.

אני מעמיד, אפוא, להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 12), התשמ"א—1981, לוועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

סים שונים והשקפות שונות בציבור, כדי להמליץ בפני הממשלה על הצעת החוק שהגשתי. ועדה זו ששמעה גם את מבקר המדינה וגם את היועץ המשפטי לממשלה, נתגבשה בה הדעה שראוי להעביר את הסמכות הזאת של הגנה על עובדי ציבור, החושפים מעשי שחיתות, מן היועץ המשפטי לממשלה למבקר המדינה, בתוקף סמכותו כנציב תלונות הציבור. ואני הסכמתי להצעה זו, ובלבד שיעשה דבר.

על-פי הצעה זו שאני מגיש לכנסת, הצעה המוסכמת על הוועדה המיוחדת בראשותו של השופט לשעבר בר זאב, ועל-פי הנוסח שעובד לאחר מכן בוועדת שרים לענייני חקיקה, הסמכות לעכב פטורים או לפצות עובד, הן פיצוי והן על-ידי העברה מתפקיד לתפקיד, היא בידי מבקר המדינה. מבקר המדינה יכול, אפוא, לשעות לתלונה של כל עובד ציבור, למעט שוטר, סוהר וחילל שלגביהם צריכים להיות כללים מיוחדים, ויכול למנוע פטורין והתנכלות אחרת לעובד. הוא יכול להוציא צו זמני כדי להגן על זכותו של העובד בשים-לב לתיפקודו הראוי של הגוף שבו הוא עובד. אלה הוגשה תלונה על כך, שעובד פוטר מתפקידו עקב חשיפת שחיתות והתרעה על מעשה בלתי-חוקי, יכול מבקר המדינה — בתוקף תפקידו כנציב תלונות הציבור — להוציא הוראה על ביטול הפטורים, דבר שלא היה לו אחר ורע בחקיקה הישראלית, או על מתן פיצויים לעובד בכסף או בזכויות.

נציב התלונות רשאי גם לצוות על העברת עובד למשרה אחרת בשירות מעבידו, והוא רשאי לעשות זאת גם אם העובד הודיע על מעשה שלא על-פי נהלים תקינים. היועץ המשפטי רשאי לבקש שהנציב יעיין מחדש בהחלטת מסוג זה, ורשאי נציב שירות המדינה לבקש כך לגבי תלונה של עובד מדינה.

הסאנקציות על הפרת הוראות אלו הן כולן בתחום הדיון המשמעתי. אין כאן סאנקציות פליליות. ההצעה המרחיקת-לכת שהוצעה בדיון בקריאה המוקדמת לא נתקבלה. אבל יש בהחלט סאנקציה חשובה לגבי השיפוט במסגרת העבירות המשמעיות של שירות המדינה.

אין זה מקובל שחבר כנסת, המביא הצעה שלו, יעיר הערות לגבי נוסחה. אבל ברשותך, גברתי היושבת-ראש, כיוון שמדובר בנוסח שנקבע על-ידי הוועדה המיוחדת שבה הייתי שותף, אני מבקש להעיר הערה חשובה אחת. צריך להבין שמעשי השחיתות המוגדרים כאן אין להם הגדרה מפורשת ומדוקדקת כמקובל בחוק העונשין. ומ' דוע? הכוונה היא לאפשר לנציב שירות המדינה וגם ליועץ המשפטי לפרש את המשגל הזה בהקשרו המעשי. משום כך, אם החברים בוועדה יפנו את תשומת-לבם לכך, יש לומר שאין זה מקרה שהמושג "מעשה שחיתות"

ח. חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 3), התשמ"א—1981 *

(קריאה ראשונה)

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ייתכן שתתגלגל זכות לכנסת זו, שבשלב האחרון של החקיקה החפוזה, ולא תמיד הטובה, יתקבל חוק חיוני לתיקון שיטת המשטר במדינת ישראל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 3), התשמ"א—1981, בקריאה ראשונה.

יביא את הצעת החוק חברי-הכנסת רובינשטיין,

חוברת כ"ו, ישיבה תמ"ד
— חוקי-סוד: הממשלה (תיקון מס' 3) —

הממשלה תלויה בחסדי מפלגות קטנות, בדרך כלל המפלגות הדתיות, שעושות בה מה שהן רוצות. ואנחנו רואים זאת יום יום ושעה שעה. אגב, גם גורל הצעת החוק הזאת היה דחייה עד כה, בגלל הוויס שהטילו המפלגות הדתיות על קבלת ההצעה, כמו הוויס שהטילו על שינוי שיטת הבחירות.

אנחנו מציעים בהצעת חוק זו התחלה של בנייה מחודשת של המשטר הפוליטי בישראל. אין זה עניין אקדמי; זה עניין פוליטי, זה עניין כלכלי, זה עניין חברתי, זה עניין שמשפיע על כל אחד ואחד מאתנו. ואנחנו אומרים: בבנייה הזאת אנחנו רוצים גם שיטת בחירות חדשה, הזורית-יחסית, היוצרת קשר בין בוחר לנבחר; אנחנו רוצים גם מתן חוקה למדינת ישראל שתגדיר את זכויות האזרח; גם הגדרה מחודשת של סמכויות הכנסת, שלא תהיה חותמת גומי לרצון הממשלה; וגם, ומעל לכול, ממשלה של ממש שיכולה להנהיג, שיכולה למשול, שהיא ממשלה של ממש שאיננה פארלאמנט-ווטא. כי זאת עלינו לדעת: יש הבדל מהותי בין פארלאמנט שצריך להיות פתוח, מתוח, רב-גוני, מתקוטט לפעמים, לבין ממשלה שצריכה להיות יד אחת ולעבוד מתוך אחריות משותפת. ובממשלה זו, גברתי היושבת-ראש, עקרון האחריות המשותפת הפך להיות בדיחה. אין עוד אחריות משותפת במדינת ישראל.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
בדיחה עצובה.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
בדיחה עצובה, אני מסכים עם חברי-הכנסת וירשובסקי. אני מקווה שהכנסת תקבל הצעת חוק זו.

שלמה הלל (המערך):
האם אחריות לא משותפת יש לממשלה הזאת?

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אני מקבל את ההערה.

על כל פנים אני מקווה שאם תקבל ההצעה להגביר את סמכותו של ראש הממשלה, ואין המדובר בראש ממשלה זו או זו, ובעבר בכנסת הבאה את שינוי שיטת הבחירות לשיטה אזורית-יחסית, וננהיג דמוקרטיה פנימית במפלגה וניתן חוקה למדינה — יתחיל התהליך של הוצאת ישראל מצרותיה והבאת תרופה למחלותיה.

היזיר ש. ארבל-אלמזלני:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שהוגשה היום בקריאה ראשונה על-ידי חברי-הכנסת רובינשטיין ועל ידי באה למעשה לתקן מצב קיים. אבל לא פחות מזה היא באה לפרוע טוב שהתחייבנו בו כולנו אחרי מלחמת יום-הכיפורים, על-פי המלצותיה של ועדת-אנגוט.

גברתי היושבת-ראש, הרשי לי לומר כי אנו עם השוכח כנראה מהר מאוד דברים שהיו במרכז חייו והסעירו את רוב רובו של הציבור. וצר לי גם לקבוע שמידת ההתעניינות בכנסת בנושא, שהיה סלע המחלוקת המרכזי אחרי מלחמת יום-הכיפורים, ואני מקווה שיבוא על תיקונו היום, איננו מעניין את הבית במידה כזאת שתביא

הצעת החוק שאני מתכבד להביא בזה, עניינה אלמנך טארי ומוכן מאליי בכל משטר מתוקן; כלומר שראש הרשות המבצעת, ראש הקאבינט, ראש הממשלה, הוא המנווט את הממשלה ויש לו סמכות לבחור את צוות השרים ולפטר חבר בצוות השרים, שר מן השרים, הכול כדי לנווט את ספינת הממשלה אל חוף מבטחים. העובדה שסמכות כזו אינה קיימת בחקיקה הישראלית היא אחת הסיבות לחוסר הנורמאליות של השיטה הפוליטית הקיימת בישראל.

התיקון שאנו מציעים הוא תיקון אחד קטן, שאינו מתייחס לתיקונים האחרים הדרושים כמו שינוי שיטת הבחירות, שינוי במבנה המפלגות, מתן חוקה למדינה והפרדה מחודשת בין סמכויות הכנסת והממשלה. אבל זהו תיקון משמעותי, משום שהוא מצביע על כך שמקץ 33 שנים לעצמאותנו אין לישראל שיטה פוליטית ראויה לשיטה ראויה לנו שאנו רואים לה. אנו ירשנו באורח אינסטינקטיבי, מבלי שחשבנו על כך ומבלי שהי קימונו מערכת שתחשוב על כך, את השיטה הפוליטית של הישוב העברי בארץ-ישראל ושל המוסדות הציוניים בתקופה שקדמה למדינה.

השיטה הפוליטית שהיתה קיימת שם היתה מתאימה לישוב שהיה מבוסס על רצון עצמי, על משמעת עצמית, שהמשימה העיקרית שלו היתה לעמוד נגד שלטון זר וללכד את כל חלקי העם במאבק לעצמאות ישראל. אבל במדינת ישראל של היום, הריבונית, העצמאית, עם החברה החצי-תעשייתית והאוכלוסיה הרב-גונית, השיטה הישעית הטרנס-מדינית הזאת פשטה את הרגל. היא אינה משרתת שום מטרה. היא קוטעת את הקשר בין בוחר לנבחר, היא אינה מאפשרת ממשל יציב בישראל, היא נותנת פריס למפלגות הקטנות והסחטניות, היא מענישה את הרוב, היא אינה נותנת אפשרות לרוב הציבור להביא את דברו לידי ביצוע בכנסת ובממשלה. והגורע מכול — היא מונעת הקמת ממשלה של ממש.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בישראל יש שני פארלאמנטים, יש שתי כנסות: יש הכנסת הזאת הישעית כאן, ויש כנסת-ווטא היושבת לא רחוק מכאן שקוראים לה ממשלת ישראל, ובראשה עומד יושב-ראש הכנסת-ווטא, הלא הוא ראש הממשלה המנצח על הברית המזוהה של שרים עצמאיים, חצי-פיאודאליים, שלכל אחד יש הנחלה שלו ואסור לגעת בה, אסור להזיז לו שום דבר, אסור להזיז אותו משום דבר, וזה מה שנקרא רשות מבצעת.

התוצאה היא כמובן שאי-אפשר לבצע מדיניות ממלכתית לאומית של ממש, אין סדרי עדיפויות, אין אפשרות לעצב מדיניות כלכלית שפירושה הברור הראשון והמוחלט הוא סדרי עדיפויות לאומיים. נותנים לכולם. שר זה רוצה קצת לשיכון — נותנים לשיכון; שר אחר רוצה קצת לחינוך תיכון חינוך — נותנים; ועוד קצת לב-ריאות, ועוד קצת להקילת מלאי, ועוד קצת לשכונת מצוקה, ועוד קצת לכל אחד, ועוד קצת לביובו כמובן, העיקר לביובו כמובן. התוצאה היא שנותנים לכולם, מכונת הדפוס עובדת, וכך מדינת ישראל הגיעה לאינפלציה של שלוש ספרות, הגדולה והמדהימה מכל האינפלציות הקיימות בעולם הדמוקרטי. וזוהי התוצאה של השיטה הפוליטית הקיימת בארצנו, שיטה שאין לה את ורע בשום משטר דמוקרטי, שיטה שבה חבר הכנסת אינו כפוף לרצון הבוחר ושהב

דבר זה אינו חייב לגרום למשבר קואליציוני בכל מקרה. אבל לא פחות מזה — אודה על האמת ואומר בגילוי לב — עיקר הבעיה של ראשי הממשלה היא עם השרים בתוך מפלגתם, שאתם אין הם יכולים לעבוד ואתם אין הם יכולים לפטר וסמכות זו שבא החוק להעניק ניק לראש הממשלה היא סמכות שתאפשר לו כוח בתוך מפלגתו, שתאפשר לו לנהל את ענייני ממשלתו בצורה מסודרת.

הצעת החוק באה וקובעת כיצד הדבר הזה ייעשה. היתה התלבטות אם להסתפק בהודעה, אם להביא לאישור, אבל היתה גם הצעה מרחיקת־לכת : להעניק לכנסת סמכות לפטר שר בלי שראש הממשלה ידרוש זאת. העדפנו את הנוסח המופיע לפניכם, כי הוא מקובל ברוב המדינות הדמוקרטיות. אנחנו מוסיפים את הסמכות בידי ראש הממשלה, אלא שהוא חייב להודיע על כך לכנסת. הכנסת תדון תוך פרק הזמן של 48 שעות ותאשר את הפיטורים. אם הכנסת לא תאשר את הפיטורים, המשמעות היא : אי־אמון בממשלה כולה והתפטרותה. אם היא תאשר את הפיטורים היא תהיה רשאית להעביר ביקורת על השר הנוגע בדבר ועל הממשלה וזאת תהיה ההודמנות לראש הממשלה להביא לפני הכנסת את נימוקיו מדוע החליט לבצע את הפיטורים.

שיטה זו תואמת ועומדת בהארמוניה עם השיטה הקיימת של צירוף שר לממשלה גם במקרה שצירוף שר נעשה ללא פיטורים של שר אחר. הכנסת מקיימת דיון ומאשרת את הצירוף לאחר הודעת ראש הממשלה. מבנה זה בא להציב את הצד השני של המטבע.

אני מקווה שהכנסת תאשר את העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט כדי להכין אותה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

חברי הכנסת, נצביע על העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוקי־סוד : הממשלה (תיקון), התשמ"א—1981, לוועדת החוקה, חוק ומשפט, נתקבלה.

ט. חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה מס' 2), התשמ"א—1981

(קריאה ראשונה)

ההסכם גם על עובדים ומעבידים שאינם מיוצגים על־ידי הצדדים החתומים על ההסכם. המדובר הוא ברבבות עובדים שכירים שהסכם קיבוצי זה אינו חל עליהם.

חוק הסכמים קיבוציים מחייב נקיטת מספר צעדים בטרם אהיה רשאי להוציא את צו ההרחבה. צעדים אלה כוללים פירסום הכוונה לתת צו הרחבה ברשומות ובשני עתונים יומיים, לאחר היוועצות באירגוני עובדים ומעבידים הנוגעים בדבר, ותקופת המתנה של חודש ימים כדי לאפשר לגורמים המעוניינים בכך להגיב על הכוונה ליתן את הצו, ולבסוף יש לקיים היוועצות נוספת בוועדת־משנה של המועצה להיחסי עבודה.

מספר רב יותר של חברי כנסת להצבעה על אחת הנקודות המרכזיות בעיני, שאלת מבנה המשטר, צורתו והאחריות המיניסטרילית שדובר עליה כה רבות.

ועדת־אגרנט למעשה אמרה כי בשאלות הצבאיות היא קבעה מסמרות. יהיו חילוקי־דעות אשר יהיו, בתחום הזה היא נטלה על עצמה לקבוע קביעה, והיא קבעה. בשאלת האחריות של השרים אמרה ועדת־אגרנט כי נושא זה חייב לבוא על תיקונו במישור הציבורי. והצעת החוק המובאת היום בפני הכנסת באה לקבוע כי שר יהיה אחראי אחריות אישית על תחום התפקידים שהוא מופקד עליהם בממשלה שבה הוא מכהן.

המבצע אצלנו עד היום היה כזה שראש ממשלה שרצה לפטר שר היה חייב לגרום להתפטרותה של הממשלה כולה. ואכן ההיסטוריה של ישראל יודעת מקרים שבהם ראש ממשלה היה חייב לזעזע את המבנה הפוליטי, להתפטר, כדי לגרום לפיטורי הממשלה, ובעקבות כך לפטר את השר שמדובר בו.

דבר שני : אין אפשרות אצלנו להתחילף שרים, וכמעט נוצרה חוקה על אחוזות פרטיות. מן הרגע ששר מתמנה לתפקיד קיים קושי, כמעט העדר אפשרות, שראש הממשלה יבצע את תפקידו ויאמר לשר פלוני : לא הצלחת בתפקידך, אני רוצה להתחילף אותך באחר.

נוצה זה קיים בארצות רבות בעולם הדמוקרטי. באנ"גליה מספיק רמז קל שבקלים כדי שראש הממשלה יביא לכך ששר משריו יתפטר. ואנחנו היינו עדים למקרים שבהם ראש ממשלה פיטר למעשה את מרבית השרים שכינה בממשלה כדי לבצע שינויים. בממשלה כלשהי בישראל לא ניתן כלל לבצע הליך כזה.

המתנגדים להצעת החוק טענו שבמשטר קואליציוני כשלנו אין אפשרות אלא להשאיר את המצב כפי שהוא, מצב של אחריות קולקטיבית, כי אחרת העניין יביא למשבר קואליציוני. אני בהחלט מקווה ומיחל ליום שבו תהיה אפשרות להרכיב ממשלה על־ידי מפלגה אחת שת־קבל רוב, ושיהיה לה רוב על־ידי שינוי שיטת הבחירות. אבל גם במשטר קואליציוני כשלנו רשאי בהחלט ראש הממשלה לומר לשר הנמצא בקואליציה : אתך אינני רוצה לעבוד, אינני יכול לעבוד, אני דורש שתתפטר — ולפטר אותו. ורשאית הסיעה הקואליציונית לקבוע שר אחר.

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אנו עוברים לסעיף ט' בסדר־היום : חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה מס' 2), התשמ"א—1981. את החוק יביא שר העבודה והרווחה. בבקשה כבוד שר העבודה והרווחה.

שר־העבודה והרווחה י. כ"ץ :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, ביום 5 במאי 1981 נחתם בין ההסתדרות הכללית לבין לשכת התיאום 1981 האירגונים הכלכליים הסכם קיבוצי כללי שלפיו תשולם לעובדים תוספת שכר בשיעור של 5% החל בחודש אפריל 1981. בכונתי להוציא צו הרחבה אשר ירחיב את תחולת

עליהם ישירות. כדי שפועלים אלה ייהנו מאותם הישגים שהושגו בהסכמים הקיבוציים, חייב שר העבודה והרווחה להוציא צו הרחבה שבו הוא קובע על מי יחול צו ההרחבה ומאיוזה תאריך יחול. כל ההטבות הנ"ל שולמו רק לאחר פירסום צו ההרחבה ברשימות והליכים הקשורים בפירסום צו ההרחבה הביאו לפיגורים של שלושה, ארבעה, חמישה חודשים ויותר, כך שהפועלים שצו ההרחבה חל עליהם הפסידו למעשה ארבע-חמישה חודשים מן ההטבות האמורות.

אנחנו מקבלים בברכה את הצעת החוק שבאה לאפשר לפועלים שחל עליהם צו ההרחבה לקבל מ"1 באפריל את ה-5% תוספת שכר. אני שואל: למה רק כלפי ההסכם הקיבוצי הקונקרטי? הייתי מבקש משר העבודה להקשיב.

שר-העבודה והרווחה י. בייץ:

בעיקר כשאתה אומר דברים טובים.

אברהם לבנבראון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אני שואל למה רק בקשר להסכם הקיבוצי הקונקרטי? שמעתי איזו שהיא הערה בסוף דבריו, שהכוונה היא להוציא חוק אשר יקבע שצווי ההרחבה יחולו מאותו התאריך שבו נחתם ההסכם הקיבוצי. אינני יודע אם זה בדיוק כך. בכל אופן, היתה לי פעם הצעת חוק פרטית בנושא זה אשר נתקבלה אף היא רק כהוראת שעה. אין כל הצדקה שמאות אלפי פועלים יקופחו ולא יקבלו את אותם ההישגים שמקבלים הפועלים המוגנים בהסכמים קיבוציים. הפועלים האלה אינם אשמים שמקומות העבודה שבהם הם עובדים אינם מוגנים. לכן, אם לזה היתה הכוונה, אני מברך על כך בפעם נוספת והייתי מבקש שלא תהיה השהיה בקבלת החוק הזה.

הערה נוספת ואחרונה: באחת ההודמנויות הוצאת מצו ההרחבה דווקא את עובדי "המשקם", עובדים המוגנים לים פיסית, והנמצאים במקומות עבודה מוגנים ומשרד האוצר משתתף בהחזקתם. זה היה בנוגע להסכם קיבוצי מסויים. אני חושב שאין כל הצדקה להוציא דווקא פועלים אלה, העובדים בשכר נמוך, שכשרם מוגבל, מוכיגורל, הרוצים להתקיים מעבודה, להוציא דווקא אותם ולא לכלול אותם בצו ההרחבה.

עם כל ההסתייגויות האלה, אני מקבל בברכה את הצעת החוק ואנו נצביע בעדה.

היו"ר י. מ. אברמזביץ:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה מס' 2), התשמ"א—1981, לוועדת העבודה והרווחה, נתקבלה.

ההסכם בדבר תשלום תוספת השכר הוגש למשרד העבודה והרווחה לרישום ביום 8 במאי 1981 ולפיכך, בשי"ב לתקופת ההמתנה והפעולות הנדרשות על-ידי החוק טרם מתן הצו, אין מנוס מכך שצו הרחבה זה יוכל להתפרסם לכל המוקדם במחצית יוני. מאידך גיסא, קיימת הוראה מפורשת בחוק הסכמים קיבוציים אשר לפיה אין אפשרות חוקית להוציא צו הרחבה שתחולתו היא לגבי תקופה הקודמת ליום פירסומו. יוצאים מכלל זה הם רק צו ההרחבה לגבי תוספת היוקר ושכר מינימום. מאחר שצו ההרחבה שלפנינו אינו דן בתוספת יוקר או בשכר מינימום, הרי שההוראה האמורה בחוק מונעת את האפשרות להחיל את צו ההרחבה לגבי התקופה שלפני יום פירסומו ברשימות, אשר כאמור לא יוכל להיות לפני אמצע יוני. כתוצאה מכך לא יהיו העובדים, שעליהם חל צו ההרחבה, זכאים לתוספת השכר המגיעות בעד התקופה מ"1 באפריל ועד ליום פירסום הצו.

הצעת החוק המונחת לפניכם תסיר את המגבלה שהייתה לעיל בדבר תאריך תחולת צו ההרחבה לגבי ההסכם הקיבוצי האמור, שפרטיו צוינו בתוספת לחוק המוצע, ועל-ידי כך יוכלו רבבות עובדים שהוכרתי קודם לזכות אף הם בתוספת השכר של 5% גם לגבי החודשים אפריל, מאי ויוני.

זכור לכם הבאתי לפני הכנסת ביום 30 במאס 1981 הוראת שעה מס' 1 לגבי חוק הסכמים קיבוציים אשר התייחסה להסכם הקיבוצי בדבר המקדמה שניתנה לעובדים בחודש מארס. כפי שמסרתי אז לכנסת הפיץ משרד הצעת תזכיר לתיקון יסודי של חוק הסכמים קיבוציים אשר ימנע את הצורך בעתיד בחקיקת הוראת שעה בנושא התחולה למפרע של צו הרחבה מסוג זה. אולם בינתיים עלינו לדאוג לכך שלא יקופחו קבוצות העובדים במקומות עבודה בלתי-מאורגנים, ולכן אבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר י. מ. אברמזביץ:

רשות הדיבור לחברי הכנסת אברהם לבנבראון.

אברהם לבנבראון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק הסכמים קיבוציים (הוראת שעה מס' 2) היא הצעה חיובית שאנחנו מברכים עליה. הצעת חוק זו באה לאפשר לעובדים, שצו ההרחבה לא חל עליהם, לקבל את תוספת השכר של 5% לחודש החל בחודש אפריל 1981, כפי שהוחלט עליה בהסכם הקיבוצי הכללי שנחתם ביום 5 במאי 1981 בין אירגוני המעבידים החברים בלשכת התיאום של האירגונים הכלכליים לבין ההסתדרות הכללית של העובדים.

יש כיום מאות אלפי פועלים העובדים במקומות עבודה שאינם מאורגנים וההסכמים הקיבוציים אינם חלים

י. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

המשנה למזכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 43), שהתזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר י. מ. אברמזביץ:

עתה נשמע הודעה על מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

יא. חוק התיכונן והבנייה (הוראת שעה), התשמ"א—1981*
(קריאה ראשונה)

מבחינת זכויות הפרט אלא גם מבחינת הכסף. רשיון שניתן אחרי שנה עולה בעת הביצוע לאין ערוך יותר מאשר אילו היה ניתן מייד או לאחר שבועות ספורים.

לכן, המשחק הזה בין הוועדה המקומית לבין הוועדה המחוזית הוא אולי המקור לסחבת הנוראה בתחום רשיונות הבנייה. הסחבת היא המקור לאי־כיבוד החוק בתחום הזה. בתי־המשפט בישראל הפכו בתי־הרושת לצווי הריסה שאינם מתבצעים. יום מתנהלים משפטים בהתלהבות גדולה בכל חלקי הארץ בשל בנייה בלתי־חוקית, פסקי־דין מקבלים תוקף אולם נכנסים למגירה ולא מתבצעים. רק מדי פעם בפעם איזה ראש עיר נתקף תזוית או תושיה ומחליט לבצע צו הריסה מסויים, דבר שאורר אחריו בדרך כלל שערוריה לאומית.

אני אינני מתנגד לביצוע צווי הריסה. אני חושב שצריך לבצע אותם. אבל אם הציבור יודע ששולפים מתוך כל צווי הריסה צוים בודדים, בעוד שמאות ואולי אלפי צוים אחרים נשארים במגירתו של הרשות המקומית, הרי ברור שזה יוצר זעם מוצדק ומובן. לכן, הגם שאני כעד ביצוע צווי הריסה, אם עושים זאת באופן סלקטיבי זה יוצר מתח המגיע לא אחת לאלימות.

אנו חייבים בבית הזה להתמודד עם האדמיניסטרציה של חוק התיכונן והבנייה. היו ועדות, היו הצעות, היו גם הצעות לסדר־היום בבית הזה, אבל עולם כמנהגו נוהג. לשר הפנים יש דברים לאיני־ערוך חשובים יותר, הממשלה בכלל איננה שמה לב לענייני הפנים של המדינה והתוצאה היא הזנחה נוראה בתחום הזה. לכן ההצעה הזאת היא בעיני הצעה שמטרתה לפתור באופן חלקי את הבעיה האדמיניסטרטיבית הקיימת בנושא זה. אני אומר "באופן חלקי" משום שמה שצריך לעשות בתחום התיכונן והבנייה הוא שינוי מהותי ויסודי בחוק. לא עשינו זאת, אני יכול להציע הצעה כוללת, אבל אני יכול להציע דבר שלדעתי יקצר את דרך האישור של תכניות הבנייה בתוך שים ארוכים.

אני מציע לפתור זאת על־ידי הקמת ועדה משותפת לרשות המקרקעין ולוועדה המחוזית. ועדה משותפת זו, בתוקף של ועדה מוסמכת, תיתן את ההיתרים לפרק זמן מוגבל כדי שהוועדות המקומיות יוכלו לעסוק בתיכונן הפיסי הכולל של הרשויות המקומיות. יביתיים תוציא ועדה מיוחדת, שלא תצטרך לשחק "פינג־פונג" בין שתי הוועדות, את ההיתרים השוטפים, היומיומיים. היא תקבע את ההיתר, והאזרח יוכל לפנות תוך שבועות מספר; או שחברב לתת את ההיתר, וגם אז יידע האזרח תוך שבועות מספר שאין לו זכות לבנות. מה שקורה כיום הוא שפעמים רבות אזרחים פונים ועד שהם מקבלים את התשובה השלילית עוברים חודשים ואולי יותר מזה. הוועדה כפי שאני מציע אותה, אינה מפסיקה סמכויות מן העירייה אף לא מן הוועדה המחוזית. את הסמכויות הכוללניות שלהן זה יוכלו להמשיך ולהפעיל, והסמכות המרכזיות שלהן היא להכין תכניות־מיתאר מודרניות לתחומן. אולם בינתיים — זה היה צריך להיות מושלם כבר ב־1970, אך זה לא נעשה עד היום הזה — צריך שהרישוי יהיה אנושי והוגן. כלומר, שלא יריצו את האדם מוועדה לוועדה, אלא

היו"ר י. מ. אברמוביץ :

אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר־היום: חוק התיכונן והבנייה (הוראות שעה), התשמ"א—1981, בקריאה ראשונה, של חברי־הכנסת מרדכי וירשובסקי אשר יביא את ההצעה, בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, לפעמים סבלנות והתעקשות משתלמות גם בבית הזה. הצעת חוק זו הוגשה על ידי כהצעת חוק פרטית לפני כשלוש שנים והיו לה לא מעט מתנגדים. אולם אני התעקשתי ולאט לאט הצלחתי לשכנע את חברי ועדת הפנים וגם גופים אחרים לתמוך בהצעה זו. אני מקבל בברכה את העובדה שגם בשלבים מאוחרים אלה של הכנסת עדיין מתמודדים, אם כי במילאה ריקה, כשגיה זו. אני מקווה שהחוק הזה יוכה בקדם להיכלל בספר החוקים שלנו, משום שלדעתי הוא מתמודד עם בעיה חשובה ביותר.

הכנסת הזאת עסקה לא אחת במשך ארבע השנים האחרונות בחוק התיכונן והבנייה והעניקה לו יותר שינויים מאשר היו לו בתחילת הקאדנציה. נוספו הוראות על צווי הריסה מינהליים, נוספו לפי ימנתו של חברי־הכנסת משה קצב הוראות שאפשר יהיה לנתק את המים והחשמל לאדם הרבונה ללא רשיון והיו עוד כמה תיקונים של יושב־ראש הוועדה, המאפשרים לשלות אדם לבית־הסוהר אם הוא בונה בניגוד לחוק.

כל אלה היו תיקונים שאני תמכתי בהם. אני חושב שחוק התיכונן והבנייה מטפל באחת הבעיות החמורות שלנו, של אי־שלטון החוק במדינת ישראל, וזהו אולי אחד המוקדים ליצירת אנארכיה וחוסר שלטון במדינת ישראל, כאשר האשמה היא לא באזרחים אלא במוסדות המדינה והעירייה המופקדים על הנושא.

לכן עם כל תמיכתי בהצעות החוק השונות שהועלו בשנים האחרונות — ועזרתי להעבירן — הרי בסופו־של־דבר שורש הבעיה הוא בכך שהמבנה האדמיניסטרטיבי המטפל בתיכונן הפיסי במדינת ישראל הוא מבנה לקוי. הוא יוצר סחבת, הוא יוצר סיטואציות שבהן אזרחים אנשים: אני אהיה שיפס אם אשמור על החוק, כי השומר על החוק לא יוכל לקבל היתר ולבנות, בעוד שהמפר את החוק ישלם קנס כלשהו ויוכל להקים לו בית לתפארת.

אחת הבעיות החמורות ביותר בנושא זה היא היחס בין הוועדה המקומית לבין הוועדה המחוזית התייבת לאשר את התכניות של הוועדה המקומית, כאשר הוועדה המקומית היא העירייה, הרשות המקומית, שלמעשה צריכה להיות מופקדת על התיכונן הפיסי בתחומה והוועדה המחוזית היא גוף ממשלתי המורכב מנציגי משרדים שונים, עם אינטרסים מנוגדים, ולא אחת דעתה נוגדת את זו של השלטון המקומי. התוצאה היא שכאשר אדם מגיש בקשה לרשיון, מגיש בקשה להיתר, או לאחר לבטים וחיבוטי־קבר מאשרים לו בוועדה המקומית, לאחר מכן עובר העניין לוועדה המחוזית וחולפים חודשים עד שהיא מאשרת, חודשים שלפעמים הופכים לשנים. מי כמוני בבית הזה יודעים, ככל אזרחי ישראל, מה גורם הזמן היום, לא רק

חוברת כ"ו, ישיבה תמ"ד, ט' באייר התשמ"א (13 במאי 1981)
— חוק התיכנון והבנייה (הוראת שעה) —

בור הישראלי בענייני הפנים — התיכנון הפיסי הגרוע
במדינת ישראל, העטוף כולו באי-שלטון החוק.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:
חברי הכנסת, אנחנו נצביע.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק התיכנון
והבנייה (הוראת שעה), התשמ"א—1981,
לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, נתקבלה.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

ובכן, החוק מועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה, אם ירצה השם, ביום
שני בשעה 4:00 אחרי-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

יאפשרו לו לפנות ללא דיחוי לוועדה משותפת המורכבת
מנציגי העירייה והוועדה המחוזית.

אני מדגיש נקודה זו כי היא נראית לי חשובה. את
יתר פרטי ההצעה לא אביא כאן. אני מקווה שהוועדה
תטפל בהם.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

לאיוו ועדה אתה מציע להעביר את הצעת החוק?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. זה הבית הטבעי של
נושאים אלה.

אני מציע לכנסת לקבל את הצעת החוק הזאת שתפ-
תור את אחת המכשלות ואחר הכאבים הגדולים שיש לצי-

הישיבה ננעלה בשעה 13:23.

נספחות

א. פדריהיום לשיבות תמי"ב—תמ"ד

- א. הודעת הממשלה על המצב המדיני בטחוני ודין. שאילתות ותשובות.
- ב. חוק רישום שיכונים ציבוריים (הוראת שעה) (תיקון מס' 2), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק בתי-דין דתיים (הזמנה לבית-הדין), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק העמותות (תיקון), התשמ"א—1981, (קריאה ראשונה).
- ה. שנת הנכה הבינלאומית — הצעת חברי-הכנסת ד. שילנסקי.
- ו. חוק מקרקעי ישראל (הקניית בעלות במבנים), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- ז. הצעת ועדת החוקה חוק ומשפט להסיר מסדרי-יומה של הכנסת הצעת חוק העונשין (תיקון), התשמ"א—1981 — מאת חבר הכנסת דב שילנסקי; הצעת חוק העונשין (תיקון סעיף 35), התשמ"א—1980 — מאת חברת הכנסת חייקה גרוסמן.
- ח. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים:
1. בצו מניעת היצף (היטל על טובין — סוליות פוליאוריטן), התשמ"א—1981;
 2. בצו-ישעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין) (מס' 3), התשמ"א—1981.
- י. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 12), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק-יסוד: הממשלה (תיקון), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק הבזק, התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק הבזק (העברת עובדים), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק בינוי ופינוי של אזורי שיקום (תיקון), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 11), התשמ"א—1981 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 11), התשמ"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 11), התשמ"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק-יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כ. חוק החקיקה (הוראות מעבר), התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק רשות שדות-תעופה (תיקון), התשמ"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק העונשין (תיקון מס' 14), התשמ"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), התשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כד. ממדי העלייה לישראל — הצעות מאת חברי-הכנסת ע. ברעם ומ. שמיר.
- כה. הודעת הממשלה על המצב המדיני — תשובת השר.
- כו. שביתת הרופאים — הצעת חברי-הכנסת ע. הדרי-הורביץ.
- כז. עיסקת נשק ונפט בין גרמניה לערב הסעודית — הצעת חברי-הכנסת ש. תמיר.
- כח. הצורך ביעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעות חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוונר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כט. התגברות האנטישמיות במערב אירופה — הצעת חברי-הכנסת מ. קצב.
- ל. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- לא. הצורך בתיאום פעולות הממשלה בגליל — הצעת חברי-הכנסת ד. רוזוליו.
- לב. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעות חברי-הכנסת מ. עמאר ומ. וירשובסקי.
- לג. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- לד. חיוק ערכי הדמוקרטיה — הצעת חברי-הכנסת ד. רזוליו.
- לה. כינון המטה למלחמה באינפלוציה — הצעת חברי-הכנסת ע. אמוראי.
- לו. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברי-הכנסת ד. גולומב.
- לז. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעת חברי-הכנסת ח. בר-לב.
- לח. עתידן של קיבוצאות הילד הראשון והשני — הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- לט. השביתה בציי הסוחר — הצעות חברי-הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן וש. שטרן-קטן.
- מ. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חברי-הכנסת ע. הדרי-הורביץ.
- מא. העדר רופאים בירוחם — הצעות חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- מב. אועקת דעת-הקהל העולמית נגד השמדת הכפר הלבן נוני קנת — הצעת חברי-הכנסת ע. נוף.
- מג. מצב החקלאות והחקלאים בישראל — הצעת חברי-הכנסת א. כ"ץ-עוז.
- מד. מעמד הספר העברי והעדפתו — הצעת חברי-הכנסת מ. הכהן.

- גב. הצורך בהגנה על המשק — הצעת חברי הכנסת :
שזבל.
- נג. המצב בשכונות המצוקה וטרווייקט השיקום — הצעת
חברי הכנסת צ' ביטון.
- נד. מצבם של ערביי יפו — הצעת חברי הכנסת ו. חאג'
יחיא.
- נה. הצעות לסדר-היום.
- נו. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), התשל"ז—
1978 (קריאה ראשונה).
- נז. חוק היטל מיוחד, התשמ"א—1980 (קריאה ראשונה).
- נח. חוק ניירות ערך (תיקון מס' 6), התשמ"א—1981
(קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- נט. חוק התיכנון והבנייה (הוראות שעה), התשמ"א—
1981 (קריאה ראשונה).
- ס. חוק הסכמים קיבוציים (הוראות שעה מס' 2), התשמ"א—
1981 (קריאה ראשונה).
- סא. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעת חוק ניירות ערך (תיקון מס' 6), התשמ"א—1981

- נות מנהליו, מי שרשאי למנות את מנהלו הכללי, מי שמכהן כמנהלו או כמנהלו הכללי, וכל תאגיד שאדם כאמור מחזיק בו עשרים וחמישה אחוזים או יותר מתון המניות המונפק שלו, מכוח ההצבעה בו או מהסמכות למנות מנהליו; לעניין פיסקה זו — (א) יראא מנהל קרן להשקעות משו"תפות בבאמנות כמחזיק בניירות הערך הכלולים בכסי הקרן;
- (ב) החוקי אדם בניירות ערך ב"אמצעות אממן, יראו גם את הנאמן כמחזיק בניירות הערך האמורים; לעניין זה, "נאמן" — למעט חברת רישומים, אשר עיסוקה הבלעדי הוא החזקת ניירות ערך בעד אחרים כדי לאפשר לסחור בהם בבורסה;
- (2) חברה בת של תאגיד, למעט חברת רישומים כמשמעותה בספקה (1)(ב).
- (ב) מקום שתקנות לפי סעיף 36 מחייבות תאגיד לגלות בדוחותיו פרטים על ניירות ערך שלו המוחזקים בידי בעל עניין בתאגיד, חייב בעל העניין להגיש לתאגיד הודעה לפי הפרטים ובמהעדים הדרושים לתאגיד למלא את חובותיו האמורות.
- (ג) הוראות סעיף קטן (ב) בדבר חובת הודעה יחולו גם על מי שחדל להיות בעל עניין, וזאת לגבי האירוע אשר בעקבותיו חדל להיות בעל עניין.

- מה. התנחלות אוהל מורה בקטמונים — הצעות חברי הכנסת א. אלגרבל, ג. כהן, ש. פלאטו-שרון, ח. גרוסמן, ז. עטשי, ס. מרציאנו, א. ג. בדיאן, ש. אלונה וש. שטרן-קטון.
- מו. צימצום פערים תברתיים ועדתיים בישראל — הצעת חברי הכנסת מ. כהן.
- מז. מצבם של ערביי ישראל ועתידם — הצעת חברי הכנסת ז. עטשי.
- מח. ממדי הירידה — הצעות חברי הכנסת מ. וירשובסקי, ע. ברעם, מ. כהן וא. יגורי.
- מט. הצורך בחיזוק אחיזתה של ישראל בגולן — הצעת חברי הכנסת א. כ"ץ.
- נ. יישום המלצות דוח ועדת עיצוני — הצעות חברי הכנסת צ' ביטון, מ. שמיר, ח. גרוסמן, ג. האחנר, י. יצחקי, א. ג. בדיאן וז. עטשי.
- נא. המצב ב"אל על" — הצעות חברי הכנסת ש. ארבליי אלמזלינו, ג. כהן וי. בן-מאיר.

1. תיקון סעיף 3 בסעיף 3 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח—1968¹ (להלן — החוק העיקרי) —
 - (1) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) הרשות תהיה מורכבת מחברים שימנה שר האוצר ושמוספרם לא יעלה על שלושה עשר; החברים ימונו קצתם מקרב הציבור וקצתם מקרב עובדי המדינה, ואחד מהם יהיה עובד בנק ישראל";
 - (2) בסעיף קטן (ג), אחרי פסקה (3) יבוא:

"(4) הוא אינו עובד המדינה ואינו עובד בנק ישראל, ולדעת שר האוצר עלולים עיסוקיו האחרים ליצור ניגוד עניינים עם תפקידו כתבר הרשות."
2. תיקון סעיף 5 בסעיף 5 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
 - (ג) הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יחולו על עובדי משרד האוצר הממלאים תפקידים מקצור-עיים או מינהליים בענייני ניירות ערך, אלא שההודעה לפי סעיף קטן (ב) תימסר לגביהם לשר האוצר בלבד.
3. החלפת סעיף 37 במקום סעיף 37 לחוק העיקרי יבוא:

"37. חובת הודעה של בעל עניין

 - (א) בסעיף זה, "בעל עניין" — בתאגיד —
 - (1) מי שמחזיק בעשרה אחוזים או יותר מתון המניות המונפק של התאגיד מכוח ההצבעה בו או מהסמכות למי

4. הוספת פרק ח'1

אחרי סעיף 52 לחוק העיקרי יבוא :

"פרק ח'1 : הגבלת השימוש במידע פנים
א.52. הנדרת

בפרק זה —

"חברה" — תאגיד שניירות ערך שלו הוצעו לציבור על פי תשקיף או נסחרים בבורסה והם נמצאים בידי הציבור, לרבות חברה-בת וחברה קשורה של אותה חברה ;

"חברה קשורה" — חברה, אשר חברת אחרת — שאינה חברה-אם שלה — מחזיקה בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא שלה או מכוח ההצבעה שבה, או רשאית למנות עשרים וחמישה אחוזים או יותר ממנהליה, או שעשרים וחמישה אחוזים או יותר מההון העצמי של החברה האחרת מושקעים בה, בין במניות ובין בצורה אחרת ;

"מידע פנים" — מידע על התפתחות בחברה, על שינוי במצבה, על התפתחות או שינוי צפויים, או מידע אחר על החברה, אשר אינו ידוע לציבור ואשר אילו נודע לציבור היה בו כדי לגרום שינוי משמעותי במחיר נייר ערך של החברה ;

"איש פנים", בחברה —

(1) מנהל, מנהל כללי, בעל מניות עיקרי בחברה או אדם אחר שמעמדו או תפקידו בחברה או קשריו עמה נתנו לו גישה למידע פנים ביום הקובע או תוך ששת החודשים שקדמו לו ; לעניין זה, "היום הקובע" — היום שבו נעשה שימוש במידע פנים ;

(2) בן משפחה של אחד המנויים בפס-קה (1) ;

(3) תאגיד בשליטתו של אחד המנויים ב-פסקאות (1) ו-2 ;

"בעל מניות עיקרי", בחברה — בעל מניות המתזיק בעשרה אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא או מכוח ההצבעה או הרשאי למנות מנהל אחד או יותר ;

"בן משפחה" — בן זוג, אב, הורה, צאצא, צאצא בן הזוג או בן זוגו של כל אחד מאלה ;

"עסקה" — מכירה, קנייה או תליפין של נייר ערך, חתימה על נייר ערך, או התחייבות לביצוע כל אחד מאלה, בין שהאדם העושה אותה פועל לטובת עצמו ובין שהוא פועל לטובת אחר, ואף אם הוא פועל באמצעות שלוח או נאמן.

ב.52. שימוש במידע פנים

(א) העושה אחת מאלה עושה שימוש במידע פנים :

(1) העושה עסקה בנייר ערך של חברה — למעט בנייר ערך של חברה-בת או חברה קשורה שלא הנפיקו ניירות

ערך לציבור על פי תשקיף או שניי-רות ערך שלהן אינם נסחרים בבורסה — כאשר מידע פנים מצוי בידו ;

(2) המוסר מידע פנים או חוות-דעת על נייר ערך של חברה כאשר מידע פנים מצוי בידו, לאדם אשר הוא יודע, או יש יסוד סביר להניח, כי יעשה שימוש במידע הפנים או ינצל את חוות-הדעת לצורך עיסקה או ימסור אותה לאחר.

(ב) רואים תאגיד שיש לו גישה למידע פנים או כמי שמידע פנים מצוי בידו, אם למנהל או לעובד של התאגיד יש גישה למידע או שמידע כאמור מצוי בידו, וזולת אם נתקיי-מו אלה :

(1) התאגיד קבע הנחיות ונתן להן פרסום נאות ולפיהן —

(א) מנהל או עובד המועסק בידי התאגיד בעשיית עיסקאות בניי-רות ערך או כמתן חוות-דעת או עצות בקשר לניירות ערך, לא יעסוק בשביל התאגיד בתפ-קיד שיש עמו גישה למידע פנים ;

(ב) מנהל או עובד שמידע פנים מצוי בידו לא יעשה בשביל התאגיד עיסקה בניירות ערך של החברה שמידע הפנים מת-ייוחס אליה ולא יתן חוות-דעת או עצה בקשר לניירות ערך כאמור ;

(ג) מנהל או עובד כאמור בפסקת משנה (ב) לא יעביר את מידע הפנים שבידו לאדם אשר הוא יודע, או יש יסוד סביר להניח, כי יעשה שימוש בו לצורך עסקה או מתן חוות-דעת או ימסור אותו לאחר ;

(ד) מנהל או עובד כאמור בפסקת משנה (ב) לא יעביר את מידע הפנים שבידו לכל אדם אחר גם אם לא נכלל בפסקת משנה (ג), אלא אם הדבר נדרש לבי-צוע תפקידו בתאגיד ;

(2) "עיסקה", לענין פסקה (1)(ב) עד (ד) — למעט עיסקה שלעשייתה נית-נת רגנה לפי סעיף 152(א)(1) עד (4), (6) או (8) ;

(3) בתאגיד נעשו הסידורים הדרושים להבטיח קיום ההנחיות האמורות ב-פסקה (1) וקיימת בקרה פנימית כדי לוודא את מילוין.

352. שימוש במידע בידי איש פנים

איש פנים בחברה העושה שימוש במידע פנים, דינו — מאסר שנה או קנס 100,000 שקלים.

152. שימוש במידע שמקורו באיש פנים העושה שימוש במידע פנים אשר הגיע לידו, במישרין או בעקיפין, מאדם אשר הוא ידוע כי הוא איש פנים בחברה, דינו — מאסר שישה חדשים או קנס 50,000 שקלים.
52. חוקה בדבר ניאול מידע פנים
- (א) קנה איש פנים מרכזי ניירות ערך של תאגיד תוך שלושה חדשים מיום שבו מכר ניירות ערך של אותו תאגיד, או מכר ניירות ערך של תאגיד תוך שלושה חדשים מיום שבו קנה ניירות ערך של אותו תאגיד, תהיה זו ראייה לכאורה כי עשה שימוש במידע פנים, אלא אם יוכיח כי לא היה בידו מידע פנים בעת המכירה ואו הקנייה, או שבסביבות העניין סביר שלא היה בידו מידע פנים אותה עת.
- (ב) לעניין סעיף זה, "איש פנים מרכזי" —
- (1) מנהל, מנהל כללי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, חשב ומבקר פנימי וכל ממלאי תפקיד כאמור גם אם תואר משרתם שונה, וכן יחיד שהוא בעל מניות עיקרי בחברה;
- (2) בן משפחה של אחד המנויים בפס"ק (1);
- (3) תאגיד בשליטתו של אחד המנויים בפסקאות (1) ו-(2).
152. מידע שאינו מידע פנים
- (א) אין רואים מידע כמידע פנים אם נמסר לרשות או לבורסה דוח על המידע והרשות או הבורסה פרסמו אותו, או ניתן לו פרסום בדרך אחרת המקובלת לצורך הבאת מידע מעין זה לידיעת הציבור ועבר יום מסחר בבורסה לאחר יום הפרסום כאמור; לא פרסמו הרשות או הבורסה את המידע תוך ארבעה ימים מיום שדווח עליו, יחול המידע להיות מידע פנים בתום תקופה זו.
- (ב) הטוען כי מידע נמסר או ניתן לו פרסום כאמור בסעיף קטן (א) עליו הראיה.
152. הגנות
- (א) לא ישא אדם באחריות פלילית, ולא יתובל לפי סעיף 152, אם הוכיח אחת מאלה:
- (1) המטרה היחידה של העיסקה שעשה היתה רכישת מניות הכשרה, אשר על פי תקנות החברה נדרש מנהל לרכוש כתנאי למינויו;
- (2) העיסקה שעשה הינה פעולה בתום לב במסגרת ביצוע תפקידו כמפרק, ככ"ר נס נכסים או כנאמן בפשיטת רגל או לשם מימוש בטוחות;
- (3) העיסקה שעשה הינה ביצוע בתום לב של חוזה חיתום;
- (4) מטרת השימוש במידע פנים לא הי' תו, או בעיקרה לא היתה, עשיית רווח או מניעת הפסד לעצמו או לאחר;
- (5) הוא התקשר בעיסקה בקשר לניירות ערך של התברה שעל אודותיה יש לו מידע פנים כשלוחו של אחר, בלא שהפעיל את שיקול העתו ובלא שמסר מידע או חוות-דעת שהיה בהם כדי להביא להתקשרות בעיסקה;
- (6) העיסקה שעשה היא עיסקה מחוץ לבורסה עם אדם שגם בידו היה מצוי מידע פנים;
- (7) העיסקה נעשתה בעד איש הפנים על ידי נאמן הפועל על דרך של נאמנות עיוורת; לעניין זה, "נאמנות עיוורת" — נאמנות המופעלת על פי שיקול דעתו הבלעדי של הנאמן וללא התערבותו של איש הפנים;
- (8) מטרת העיסקה היא ויסות השער של נייר הערך שבו נעשתה העיסקה בידי תאגיד שקבע לעצמו הנחיות לוויסות ומסר לרשות הודעה עליהן לפני ביצוע העיסקה, ונתקיימה אחת מאלה:
- (א) העיסקה בוצעה בהתאם להנחיות כאמור;
- (ב) העיסקה נעשתה מחמת צורך בוויסות בנסיבות שאין עליהן הנחיה כאמור וניתנה על כך הודעה לרשות מייד עם עשייתה והוכילה בהנחיות הוראה הקובעת בהנחיה לעתיד דרך התנהגות וזה בנסיבות דומות;
- (9) בנסיבות העניין היתה הצדקה לביצוע העיסקה.
- (ב) לא ישא תאגיד באחריות פלילית לפי פרק זה ולא יחוב לפי סעיף 152, אף על פי שלמנהלו או לעובדו יש גישה למידע פנים או שמצוי בידו מידע פנים הגובע לתאגיד שנייר הערך שלו הוא נושא העיסקה או חוות-הדעת, אם הוכיח שלא המנהל או העובד שבידו המידע החליט להתקשר בעיסקה או לתת את חוות-הדעת ושיש הסבר סביר לביצוע העיסקה או למתן חוות-הדעת.
152. דיווח משימוש במידע פנים
- (א) רווח הנובע לאדם מעיסקה שעשה הוא אחר תוך שימוש במידע פנים, רשאית החברה שבנייר הערך שלה נעשתה העיסקה לתבעו מאתו אדם.
- (ב) רווח לעניין סעיף קטן (א) הוא סכום ההפרש בין מחיר נייר הערך שבו בוצעה העיסקה לבין מחירו סמוך לאחר שמידע הפנים גודע לציבור.
152. עיסקאות בניירות ערך בידי עובד בורסה
- (א) בסעיף זה — "עובד הבורסה" — מנהל או עובד של הבורסה או מנהל או עובד של חבר הבורסה, בן זוגו, בן משפחה אחר שפרנסתו

(ה) שר האוצר, לאחר התייעצות עם הרשות ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות איסור על עובד הבורסה לסחור בניירות ערך, אם דרך כלל או לסוגים של עובדי הבורסה או של ניירות ערך או לפי כל סיווג אחר, וכן רשאי הוא לקבוע מהו מסחר לעניין זה.

52. קיום עסקה

שום עסקה לא תהא בטלה משום כך בלבד שביצועה מהווה עבירה על הוראות פרק זה.

5. תיקון סעיף 53

בסעיף 53(ב) לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(7) הפך הוראות סעיף 52(ב);

(8) לא קיים הוראות סעיף 52(ג) או (ד)."

6. תחילה

תחילתו של סעיף 52(ב) לחוק העיקרי ביום ו' בטבת התשמ"ב (1 בינואר 1982).

7. הוראת מעבר

מי שהיה עובד כאמור בסעיף 5(ג), לחוק העיקרי עם תחילתו של חוק זה ימסור את ההודעה לפי סעיף 5(ב) תוך שלושים ימים מיום פרסומו של חוק זה.

עליו, או תאגיד בשליטתו של אחד מאלה; "נייר ערך" — מגיה או נייר ערך הניתן למימוש או להמרה במגיה, הרשומים ל- מסחר בבורסה.

(ב) עובד הבורסה לא יקנה ולא ימכור נייר ערך אלא במהלך המסחר בבורסה, על פי הוראה בכתב שנתן לפחות יום לפני ביצוע הקנייה או המכירה.

(ג) עובד הבורסה חוזק בניירות ערך שלו ובחשבון על שמו אצל חבר הבורסה.

(ד) (1) מנהל או עובד של חבר הבורסה המבצע עסקאות בניירות ערך בש-

ביל אחרים יתן הוראה כאמור בסעיף קטן (ב) אך ורק באמצעות אותו חבר הבורסה; היה לחבר הבורסה יותר מסניף אחד, יתן את ההוראה בסניף שבו הוא עובד.

(2) עובד הבורסה אחר יתן את כל הור-

אותיו כאמור בסעיף קטן (ב) באמצעות חבר הבורסה אחד בלבד; היה לאותו חבר הבורסה יותר מסניף אחד — יתן אות הוראות בסניף אחד בלבד, ובו ינוהל חשבון ניירות ה- ערך שלו.

ג. החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 18),

התשמ"א—1981

(לפי סעיף 10א(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח—1948)

1. בחוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 18), התשמ"א—1981¹ (להלן — החוק), בסעיף 3, בסעיף 259(ד)(1) החדש לחוק העיקרי, במקום "מכירה" יבוא "חכירה".

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 184.

דבריו הסבר

1. פסקה (1) לסעיף 259(ד) לחוק העיקרי קובעת כי המונח "חכירה לדורות" בא לרבות עסקת חכירה לדורות שלא נגמרה ברישום. בטעות סופר נכתב "מכירה" — ומוצע לתקן.

2. סעיף 13 לתוספת השלישית עניינו יעוד היטל השבחה, והוא מורה לאמור:

"13. סכומים שנגבו כהיטל מיועדים, אחרי ניכוי הוצאות הגביה לרבות הוצאות של ערעור לפי תוספת זו, לכיסוי הוצאות של הוועדה המקר-

מית או של רשות מקומית אשר הועברו לה לפי סעיף 12 ולהכנת תכניות במרחב התיכנון או בתחום הרשות המקומית, לפי העניין, ול- ביצוען, לרבות הוצאות פיתוח ורכישת מקרקעין לצרכי ציבור, כפי שהוגדרו בסעיף 188 לחוק זה."

"ר" החיבור שבמלה "ולהכנת" נשתרבה בטעות העתקה, ומוצע למחקה. אין כוונת הסעיף שסכומים שנגבו כהיטל ישמשו אלא להכנת תכניות ולביצוען.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

מפוליאוריתן), התשמ"א—1981², שכתוצאה מהן מוטל היטל או מוגדל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת חירום (תשלומי חובה), התשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מניעת היצף (היטל על טובין — סוליות

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 175; התש"ס, עמ' 42.

² ק"ת התשמ"א, שיעורי מק"ח 357, עמ' 558.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

טובין — בשר קפוא (מס' 3), התשמ"א—1981², כתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת חירום (תשלומי חובה), התשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 175; התשל"ה, עמ' 48.
² ק"ת התשמ"א, שיעורי מק"ח 357, עמ' 554.

ו. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון), התשמ"א—1981

(הצעת חברי-הכנסת י. חשאי, ח. קורפו, א. רובינשטיין וא. שריר)

(3) במקום סעיף קטן (ה) יבוא:
"ה) בהתאם להחלטות הוועדה המרכזית האמורות בסעיף קטן (א), תמנה כל סיעה את נציגיה בוועדת הקלפי ואת ממלאי-מקומו".

(5) במקום סעיף קטן (ז) יבוא:
"ז) מי שביום הבחירות הוא בן שישה-עשר ומעלה כשיר להיות חבר ועדת קלפי".

2. תיקון סעיף 97
בסעיף 97 לחוק העיקרי, במקום המשפט המתחיל ב"לא תקבע הוועדה" תוד סוף הסעיף יבוא:
"לא תקבע הוועדה כלי-שיט כאמור אם היתה סבורה —

- (1) שביום ההצבעה לפי סעיף 99 ימצאו בו פחות מ-14 אזרחים ישראלים בני 18 ומעלה; או
- (2) שביום הבחירות ימצאו כלי-השיט בנמל ישראל-לי".

1. תיקון סעיף 21
בסעיף 21 לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), התשכ"ט—1969¹, (להלן — החוק העיקרי) —

(1) במקום סעיף קטן (ג) יבוא:
"ג) בהתאם להחלטות הוועדה המרכזית האמורה בסעיף קטן (א) ימנו הוועדות האזוריות את יושבי-ראש ועדות הקלפי וסגניהם לא יאוחר מהיום ה-20 שלפני יום הבחירות".

(2) במקום סעיף קטן (ד) יבוא:
"ד) נקבע מספר חבריה הרכבה הסיעתי של ועדת קלפי כאמור בסעיף קטן (א) וסיעה לא הודיעה לוועדה האזורית את שמות נציגיה המכהנים כיושבי-ראש ועדות קלפי וסגניהם תוך תקופה שקבעה הוועדה האזורית או לפני היום ה-23 שלפני יום הבחירות, הכול לפי המקום, תורכב ועדת הקלפי בלי נציגי אותה סיעה".

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 196.

ד ב ר י ה ס ב ר

ולפיכך אם אותה אניה תהיה ביום הבחירות בלב ים לא יתאפשר למלחים המשרתים עליה להצביע לא ביום ההצבעה ולא ביום הבחירות.

יום ההצבעה בכלי-השיט הוא שמונה ימים לפני יום הבחירות.
בהתאם לנוסח הקיים של סעיף 97 יוצא כי אם האנייה נמצאת בנמל ישראל ביום ההצבעה אין לקיים בה הצבעה

ז. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון סעיף 5), התשמ"א—1981

(הצעת חברי-הכנסת ח. דרוקמן)

התשכ"ח—1968¹, בפסקה (3) להגדרת "ילד", במקום "עשרים ואתה שנה" יבוא "עשרים ותשלוש שנה".

1. תיקון סעיף 5
בסעיף 5 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב)

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 108.

ד ב ר י ה ס ב ר

את קיצבתם המגיעה להם קודם שגמרו את שירותם הצבאי.
אין בתיקון זה לפגוע או ליצור פירצה בחוק הקיים.

ישנם צעירים רבים אשר משרתים שירות סדיר בממוצע של 5 שנים. אלה הם חיילים המשרתים בעתודה אקדמאית וכן חיילים המשרתים בישיבות הסדר. התיקון המוצע בא למנוע פגיעה בזכות המבוטחים אשר יפסידו

ח. מסקנות-ביניים של הוועדה המשותפת (חוץ ובטחון — כספים) על הנושא:

יש להנהיג מצב חירום בתחום האנרגיה בישראל

אנרגיה קיימת שלושה דיונים בנושא חיפושי נפט. הוועדה שמעה את —

פרק ג' — חיפושי נפט
1. מליאת הוועדה המשותפת (חוץ ובטחון—כספים) ל-

בסיכומה העריך, בהסתברות של 30%, את פוטנציאל הנפט ב-45 מיליון טונה ללא איזור ים-המלח. באיזור ים-המלח העריך וילסון, כי הסתברות של 75%, שיימצא נפט להפקה בכמויות מסחריות. אם נפט זה יימצא, ובכך אין בטחון, עשויות הכמויות להגיע להיקפים של מיליארד חביות (135 מיליון טונה). הקדוחים באיזור זה יהיו עמוקים (6 עד 7 ק"מ).

(ז) חברת "ויסטסה" (לשעבר "נפטון") השלימה את סקר-האגן וויהתה כ-30 רעיונות ראויים להמשך פרוספקציה. בשלב זה קודחת התברה את קידוח שיוף 1. אם תצא מעודדת מתוצאות הקידוח בשיוף, סביר להניח שתמשך פעילותה בארץ.

(ח) בכדי להגיע לתשובה על מציאות נפט בארץ יהיה צורך לקדוח כ-100 קידוחי בוחן בהשקעה כוללת של מעל 200 מיליון דולאר. בכלים הקיימים, הן בתחום הכנת הפרוספקטים והן בתחום הקדיחה, מאמץ זה ימשך 4 עד 5 שנים. אם נאמץ זה ייגמר ללא תגליות, המסקנה תהיה שאם יש נפט, הוא מצוי בכמויות קטנות.

(ט) מהכנסותיו משדה "עלמה" ו"שדות" יש לענף החיפושים מימון לכיסוי תכנית החיפושים לשנת 1981/82. בעיות מימון עלולות להיות הגורם המגביל בהמשך תגופת החיפושים.

(י) ההפקה משדה הגאז ב"שדות" מגיעה כיום ל-25 מיליון רגל מעוקב ליממה. נראה שהפוטנציאל יגדל עד תום.

(יא) לאחר הפסקת הקידוחים במדף היבשת (מול אל-עריש) עוסקים שוב בעיבוד נתונים המבוססים על מימצאי הקידוחים בים ונתוני סקר גיאופיזי אשר נערך על ידי גורמים צרפתיים. בודקים מובנים במדחק של כמה קילומטרים מהחוף ובעומקי מים של 800 עד 900 מטרים. עבודות פרוספקציה במבנים אלה הם עתירי השקעות וטכנולוגיה ולכן פעולה ממשית בכיוון זה אינה כלולה בתכנית הפרוספקציה המיידית.

3. סיכומים והמלצות

(א) על רקע מצבו הרגיש של משק הנפט העולמי ולגובה מצבה המיוחד של ישראל בהיותה תלויה ביבוא נפט כמקור אנרגיה עיקרי לעוד מספר שנים רב, המעמסה הכבדה שיבוא הנפט גורם למשק המדינה, קובעת הוועדה שיש לרכז מאמץ לתגבר את תגופת חיפושי הנפט, על-ימנת להגיע לתשובה בדבר מציאות נפט בארץ תוך זמן סביר.

(ב) הוועדה קובעת שיש להכין תכנית ארבע-שנתית לפרוספקציה וביצוע קידוחים במרבית האזורים המבטיחים, אשר יעדה הוא להגיע לתשובה על אודות מציאות נפט בארץ. כמו כן קובעת הוועדה שיש להוציא תכנית זו אל הפועל, תוך ניצול מלא של כל הגורמים העוסקים בנושא בארץ, שימנת חגש מיוחד להעלאת הרמה המקצועית בתחום הכנת פרוספקטים וניהול מערך החיפושים, ותוך הסתייעות בידע ונסיון זרים.

מר ד. הגואל — מנכ"ל משרד האנרגיה והתשתית; הד"ר ד. ברק — מנכ"ל חברת הנפט הלאומית בע"מ; מר י. לנגוצקי — מנכ"ל חיפושי נפט (השקעות) בע"מ;

מר ח. פוקר — מנכ"ל לפידות בע"מ; הפרופ' א. גינצבורג, גיאופיסיקאי, אוניברסיטת תל-אביב;

הוועדה בחרה ועדת-משנה (חברי-הכנסת א. רון, מ. עמית, ח. קופמן).

ועדת המשנה שמעה את הד"ר א. ברק, הד"ר ד. דינשטיין ועוד ע. אפרת.

הד"ר נ. ארד היה יועץ הוועדה.

להלן ממצאיה ומסקנותיה:

2. ממצאים
(א) עד 1980 פעילות החיפושים בארץ (לרבות יהודה, שומרון ועזה) היתה איטית ולא תאמה את התכניות אשר הותוו על ידי ועדת-גינצבורג מ-1973. הושקע מאמץ רב בחיפושים בעיקר בדרום סיני (שדה-עלמה) ובפיתחת-רפיח (ש-דחת).

(ב) הכנת פרוספקטים לקידוחים מהווה את צוואר הבקבוק והגורם המגביל ביכולתו של ענף החיפושים להתפרס על כל חלקי הארץ, להאיץ את תגופת החיפושים ולמשוך משקיעים זרים. במה-לך השנה החולפת התחולל בחגי"ה שיפור משמעותי בתחום זה.

(ג) חברות נפט, ולוא בינוניות ובלתי-תלויות, למעט חברת "נפטון", אינן נמשכות לביצוע עבודות חיפושים בארץ. לכך יכולות להיות כמה סיבות:
1. החשש מחרם ערבי;
2. הערכה שהסיכוי לתגליות הוא קטן;
3. חשש מפני הביורוקרטיה.

(ד) בתחומים מסוימים של הפרוספקציה, חסרו בארץ בעבר די בעלי מקצוע מיומנים ובכך נפגע מאמץ החיפושים אשר צריך היה להקיף תוך שנים ספורות את כל האזורים המבטיחים בארץ. במהלך השנה החולפת גייסה חגי"ה בצורות התקשורת שונות מומחים מחו"ל וממחים ממכור גי המחקר והאקדמיה בארץ, אשר לא היו שלובים באופן אופטימלי במאמץ החיפושים עד כה.

(ה) ענף החיפושים, בניצוח משרד האנרגיה וחברת הנפט הלאומית, נערך עתה לתגופת חיפושים מתודשת, בהיקף של 20 ויותר פרוספקטים וקידוחים לשנה, לרבות קידוחים עמוקים (6 עד 7 ק"מ), כמשך 4 עד 5 שנים. הארץ חולקה ל-10 אזורים חיפושים, כאשר על כל איזור מופקד צוות של גיאולוג וגיאופיסיקאי, אשר ייוזמו רעיונות ויעסקו בהכנת פרוספקטים.

(ו) ברמת הידע הנוכחית לא ניתן לקבוע בוודאות את הסיכוי למציאת נפט בארץ או את היחס בין קידוחי בוחן לתגליות. מי שהיה מופקד על פרוספקציה בחברת "ש"ל", מר וילסון, השלים לפני כשנה חצי עבודת עיבוד נתונים אשר

זרים וישראלים למאמץ החיפושים בארץ. מש-
קיעים בכוח עשויים לבוא מתוך :

1. חברות נפט בינוניות וקטנות ;
2. קרנות חיפושים ואנשי נפט בחו"ל ;
3. גורמים בעלי יכולת פינאנסית וכלכלית.

(1) לבד מהצורך בהכנת פרוספקטים ברמה אשר
תהיה קבילה על יועצים מקצועיים של שוקי
ההון, ממליצה הוועדה לפעול בתחום החקיקה
בארץ (חוק הנפט, החוק לעידוד השקעות הון)
על-מנת להגדיל את התמריצים הניתנים לחברות
נפט ואנשי נפט בחו"ל וכן להכיר בהשקעות
ישראליות בחיפוש נפט כתוצאה מוכרת לצורך
קיוון מס.

(2) הוועדה ממליצה שתבדקנה האפשרויות להש-
תתפות המדינה בהשקעות בחיפוש נפט בחוץ-
לארץ, תוך שיתוף גורמים פינאנסיים ומוסדיים
ישראלים, וגורמי נפט זרים, במגמה להקטין
את הסיכון בהשקעות.

(ח) הוועדה ממליצה על המשך המאמץ באיתור
נקודות קדיחה והכנת פרוספקטים לקדיחה במדף
היבשת ובמבנים מרוחקים כמה קילומטרים מה-
חוף, בשטח עמוקים, במגמה לברר את הסיכוי
למציאת נפט באזורים אלה.

(ג) הוועדה רשמה לפנייה שבכדי לכסות את מרבית
אזורי הארץ יהיה צורך בהכנת פרוספקטים
וביצוע של כ-100 קידוחים, בהשקעה כוללת
של מעל 200 מיליון דולאר. כמו כן רשמה
הוועדה לפנייה, כי יש להמשיך להרחיב ולשפר
את כמות וסוג אמצעי הפרוספקציה, לרבות
מכונות הקדיחה, על-מנת להבטיח כיסוי מרבי
של היעדים הפוטנציאליים תוך ארבע השנים
הקרובות.

(ד) הוועדה סבורה שהכנת הפרוספקטים לקדיחה
מהווה את צוואר הבקבוק של מערכת החיפושים
וגורם מגביל ביכולת לקדם את העבודה בקצב
הרצוי וביכולת לעניין משקיעים בקידוחים. אולם
פעולת הפרוספקציה ופעולת גיהול וביצוע קידור-
חים מהוות מערכת אינטגרלית שאיננה ניתנת
להפרדה. לאור זאת ממליצה הוועדה לחברת
חנ"ה תיערך כך שעיקר מאמציה יתמקד בעבור
דוח המחקר והסקרים הדרושים להכנת פרוספק-
טים, תוך עמידה גם במטלות גיהול וביצוע
הקידוחים.

(ה) מותנה בהכנת פרוספקטים ברמה אשר תהיה
קבילה על יועצים מקצועיים של שוקי ההון
בעולם, סבורה הוועדה שניתן לגייס משקיעים

ט. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות

בנושא : סיקור דיוני הכנסת בטלוויזיה *

המימי דעים הם עם הוועדה כי סיקורי הכנסת חייבים
לעמוד בקריטריונים של אובייקטיביות ואיזון, ברוח חוק
רשות השידור, וכי הם חייבים להתמקד בעיקר בנושאים
הנזכרים ולא בפרטים השוליים.

מנכ"ל רשות השידור ישמת לעמוד בקשר עם יו"ר
הוועדה, כדי להתליף מידע למען שיפור הסיקור מדיוני
הכנסת בטלוויזיה, ברוח העקרונות הנ"ל.

גם עובדי רשות השידור חשו כי הדו"שיח, שהתקיים
במסגרת דיוני הוועדה, היה פורה ומועיל.

בכבוד רב,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

העתק : חברי הכנסת משה מרון, יושב-ראש ועדת הכנסת ; חברת הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.

* הוגחו על שולחן הכנסת ביום כ"א בשבט התשמ"א (26 בינואר 1981).

י. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת

של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה בנושא

עבריינות נוער — דרכי התמודדות ושיקום *

עפ"י סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את
התגובה המתייחסת לחלקי של משרד החינוך והתרבות,
בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך
והתרבות וועדת העבודה והרווחה של הכנסת, בנושא :

לכבוד

מר יצחק ברמן

יו"ר הכנסת

נכבדי,

* הוגחו על שולחן הכנסת ביום כ' באדר א' התשמ"א (24 בפברואר 1981).

עבריינות גוער — דרכי התמודדות ושיקום.

הופעלה ועדה משותפת למשרד החינוך והתרבות, משרד העבודה והרווחה ומשטרת ישראל.

הוועדה מעבדת נהלים שלפיהם תוכל הנהלת בית הספר לפעול ולפנות למשטרה במקרים של עבריינות בקרב תלמידיה. לאחר קביעת הנהלים יעשה המשרד להכללת הכשרה והנחיה מיוחדת לעובדי החינוך שידעו להתמודד עם בעיות העבריינות.

בתחום תכניות הלימודים כבר הופעלה תכנית על פערים ומצוקה, במסגרת לימודי האזרחות, שתוכל לעזור ביצירת מודעות לבעיית עבריינות הגוער ומוכנות להתמודד עם קשיי התופעה.

אנו מחייבים את התיאום ואת ריכוז הטיפול בנושא חברות-רחוב ופנימיות בתוך משרד החינוך.

משרד החינוך עשה ועושה למניעת הנשירה מפנימיות על-ידי הגברת הפיקוח.

רשות הספורט של משרד החינוך רשמה לפניה את ההמלצה להרחיב את שירותי ההכשרה של מכון וינגייט לשיקום מקצועי של גוער במצוקה וגוער עברייני ותעשה להרחבה המבוקשת.

בברכה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות

העתק: חברת-הכנסת א. גמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות; חברת-הכנסת הרב מ. פרוש, יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה.

יא. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא

הצורך להכניס שינויים בתכניות הלימודים ורפסודי ההוראה

*** בתי-הספר המגולגלים ***

תכנית "תעשיה ומשק" (בשיתוף התאחדות התעשייתנים) לכיתות ט', ותכנית של הוראת כל המקצועות הטכנולוגיים לבנים ולבנות כאחד (בעבר היו מקצועות שונים ונפרדים לבנים ולבנות). כדי להשיג השפעה רבה יותר כווננו תכניות אלה לגיליים הצעירים בחינוך העל-יסודי והן פועלות כבר באורח נסיוני בחלק מהחטיבות. מן הראוי לציין, שמספר הבנות במגמות הטכניות הגיע בשנת התשמ"א ל-3246 — גידול של 20% לעומת התשמ"ם, כ-50% לעומת התשל"ט.

ד. לאחרונה הוחלט על הגברת פעולות בתי-הספר בתחום השירות לחברה ולולות, ועל מתן ביטוי לכך בתעודת הבגרות. ואמנם בתי-הספר רבים מאורגנות כבר עתה פעולות של חונכות לתלמידים חלשים או לתלמידים צעירים (בבתי-הספר עצמו או במוסדות חינוך אחרים), עזרה ובמוסדות ציבוריים בקהילה, שירות עצמי בתחזוקה ובנקיון של בית-הספר, השתתפות באירגוני מתנדבים שונים, וכיו"ב.

ה. הרפורמה בבחינות הבגרות ביטלה את מתכונות המגמות, שהיו בה הרכבים קבועים של מקצועות מוגדרים בלבד, והיא מאפשרת לתלמידים לבחור במקצועות שונים וברמות שונות של כל מקצוע, לפי נטיותיהם ואפשרויותיהם. הרפורמה והנהגה תתילה בהדרגה, אך כיום היא נהוגה בכל בתי-הספר העל-יסודיים.

הוועדה לחינוך על-יסודי מאשרת תכניות לימודים מיוחדות, אשר בתי-הספר עצמם יוזמים ומפתחים. בדרך זאת קובעים המורים עצמם את כל מהלך הלימודים וההוראה. היוזמה לכיוון פעולה זו יצאה ממשרד החינוך, והיא נמשכת גם עתה. מספרם של בתי-הספר המגשימים תכניות כאלה הולך וגדל משנה לשנה; כ-50 בתי-ספר פעלו בכיוון זה בשנתיים האחרונות, והוכנו בהם כ-100 תכניות מיוחדות והוועדה לחינוך על-יסודי מתכננת עתה הקמת מסגרות להדרכה וסיוע מקצועי בתחום הכנת תכניות לימודים מיוחדות לבתי-ספר המוכנים להתנסות בזאת.

לכבוד
מר יצחק ברמן
יו"ר הכנסת

נכבדי,
על-פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: הצורך להכניס שינויים בתכניות הלימודים ורפסודי הוראה בבתי-הספר המגולגלים.

משרד החינוך פעל בדרכים שונות לחיזוק המגמות שהומלצו על-ידי הוועדה. לדוגמה:

א. מערכת הלימודים בבתי-הספר העל-יסודיים מגוונת מאוד, וכוללת גם תחומי ידע ומקצועות שאינם קשורים להמשך לימודים באוניברסיטה. למעלה ממחצית התלמידים בבתי-הספר העל-יסודיים ולומדים בתיכונים הטכנולוגיים, וגם בבתי-הספר עיוניים יש מגמות ומקצועות בעלי אופי לא אקדמי (לדוגמה: "מגמה בריאותית" — הכנה לסיעוד, מגמת תיירות). משרד החינוך מעודד את פיתוח כל הרמות וכל תחומי ההכשרה והלימודים, בהתאם לצרכי התלמידים והחברה.

ב. הקריטריונים למתן מעמד של "בית-ספר מוכר" (הכו"ל לתחשבות בציוני בתי-הספר בקביעת הציונים בתעודת הבגרות) אינם רק לימודיים—אקדמיים, אלא גם מתחום ההישגים החינוכיים, כגון: צימצום נשירה, טיפוח תורת התלמידים, טיפול בפרט ובתלמיד העור"ל, חינוך לערכים, שיתוף פעולה עם ההורים, וכו"ב).

ג. נוסף על עצם קיומה של המערכת הרחבה והמסועפת של מקצועות טכניים וכלליים במגמות השונות של הנתבי הטכנולוגי, וכי-60 קבוצות התמחות, פיתח משרד החינוך שתי תכניות שמטרתן לחזק את המודעות הכללית של תלמידים ותלמידות כאחד לחינוך הטכנולוגי ולקרבת אל האפשרויות הטמונות בו:

* הוגחו על שולחן הכנסת ביום י"ג באדר א' התשמ"א (17 בפברואר 1981).

חינוך מוסיקלי — לבית-הספר היסודי ולחטיבת-הביניים.

טיפוח הנגי והסביבה — במסגרת לימודי הסביבה התקלאות.

לקראת שנת התשמ"ב תפותחנה תכניות לטיפוח פעור-לות של התנהגות ומעורבות לבית-הספר העל-יסודי. עם זאת עוסק האגף לתכניות לימודים בהכשרת מורים לפיתוח מקומי ועצמי של תכניות לימודים.

ברור שלמורים מוצעות אפשרויות שונות של בחירה בחומרי הלימוד, וכן של תכניות לימודים.

במסגרת הפעולות בנושא "איכות החיים בבתי-הספר" הוקם מטה מיוחד במוכירות הפדאגוגית לקידום הנושא ולאירגון הפעולות בבתי-הספר. המטה אירגן כינוסי משקחים וסדנאות של מנהלי בתי-ספר, שדגו בדרכים לטפח בבתי-הספר את היחסים בין אדם לחברו ובין התלמיד לסביבתו. נערכה תחרות בין בתי-ספר שפעלו בדרכים שונות בתחום זה, ולבתי-הספר המצטיינים יחולקו תעודות והוקרה על-ידי שר החינוך והתרבות. לטווח ארוך יותר הוקמו ועדות להכנת תכניות לימודים מיוחדות בתחומי איכות החיים ואיכות הסביבה.

בכבוד רב,

זבולון המר

שר החינוך והתרבות

בצד פעולות החינוך הגופני הסדירות אנו מעמיקים ומרחיבים את החינוך הגופני על-ידי הקמת "כיתות ספורט בחט"ם (כניסוי שהופעל בשנים האחרונות) ועל-ידי הצעת תכנית לימודים בחינוך גופני כמקצוע לבחינת בגרות ברמה רגילה וברמה גבוהה. כן מופע" לת מערכת מורכבת של תחרויות ספורט מחוזיות וארציות בשכבות גיל שונות והשתתפות בתחרויות בינלאומיות.

גם בלימודי אמנות יש התרחבות בשנים האחרונות. חלק מהתלמידים הלומדים אמנות אף כותבים עבודות מקיפות, המחייבות התמחות באמנות במסגרת בחינות הבגרות; מספרם של אלה הגיע לאחרונה לכ-600 תלמידים.

באגף לתכניות לימודים פותחו תכניות בתחומים הבאים:

מלאכה — אומנות לתלמידי בית-הספר היסודי וחטיבת-הביניים (תכניות בתחום החינוך הטכנולוגי לבתי-הספר העל-יסודי מפותחות בעיקר במכון הטכ"נולוגי בחולון).

אמנות — אמנות לתלמידי בית-הספר היסודי.

חינוך גופני — לתלמידי גן הילדים, בית-הספר היסודי, חטיבת-הביניים.

העתק: חברת-הכנסת א. גמיר, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות.